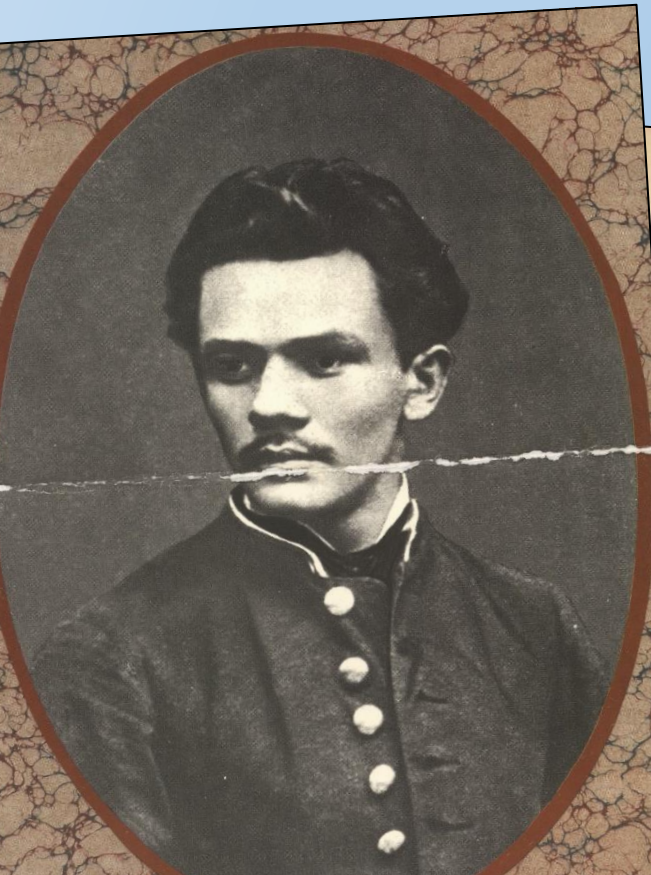

ARCHIWA
PAŃSTWOWE

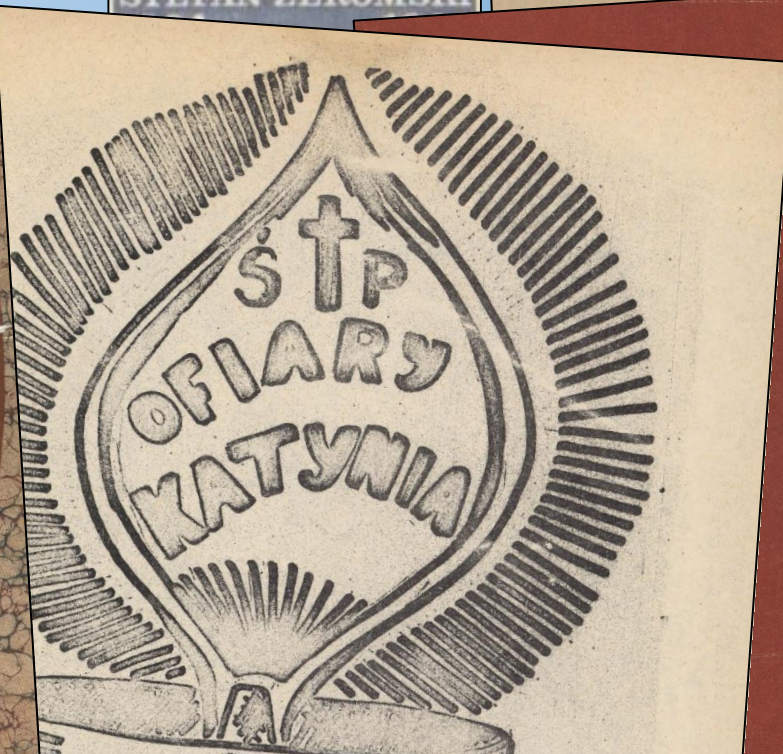
ARCHIWUM PAŃSTWOWE W RADOMIU

Patroni 2025 roku w archiwaliach

STEFAN ŻEROMSKI

WICEMINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
(—) **SOSNKOWSKI**
Generał-porucznik.

(BOLESŁAW CHROBRY—PIERWSZY KRÓL POLSKI).

Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej wybierają patronów dla kolejnych lat.

Sejm w odniesieniu do niedawno rozpoczętego 2025 roku ustanowił go rokiem:

Stefana Żeromskiego - wielce zasłużonego dla polskiej literatury pisarza, twórcy opowieści, reportaży, opowiadań i dramatów;

Franciszka Duszeński - wybitnego powojennego rzeźbiarza, autora wielu pomników, z których wymienić należy choćby monument Ofiar Obozu Zagłady w Treblince wzniesiony wspólnie z Adamem Hauptem w 1964 r.;

Olgi Boznańskiej - wyjątkowej utalentowanej artystki/malarki przełomu XIX i XX w., przedstawicielki modernizmu, której dzieła znalazły uznanie w kraju i poza jego granicami;

Generała Kazimierza Sosnkowskiego - wielkiego patrioty i żołnierza oddanego ojczyźnie, Naczelnego Wodza Polskich Sił Zbrojnych, poliglota i erudyty;

Antoniego Słonimskiego - człowieka obdarzonego wieloma talentami, pisarza i poety, prezesa Związku Literatów Polskich, obrońcy wolności słowa, cenzurowanego i inwigilowanego przez komunistyczne służby;

Milenium Koronacji Dwóch Pierwszych Królów Polski w Gnieźnie - na pamiątkę koronacji Bolesława Chrobrego oraz Mieszka II Lamberta, które miały miejsce w Archikatedrze Gnieźnieńskiej w 1025 roku;

Polskich Bohaterów z Katynia, Charkowa, Miednoje, Bykowni i innych miejsc - dla uczczenia polskich bohaterów zamordowanych przez Rosjan i przypomnienia o 85. rocznicy wstrząsającej Zbrodni Katyńskiej, która przypada w 2025 roku.

Senat zaś na patronów 2025 r. wybrał:

Władysława Stanisława Reymonta - w związku z 100. rocznicą śmierci Tego znakomitego literata, który w 1924 został uhonorowany Nagrodą Nobla za powieść „Chłopi”;

Marię Pawlikowską-Jasnorzewską - jedną z najwybitniejszych polskich poetek, autorkę kilkudziesięciu utworów patriotycznych, kilkuset wierszy, 10. słuchowisk radiowych i 20. sztuk teatralnych; w 2025 r. przypada 80. rocznica Jej śmierci;

ks. prof. Józefa Tishnera - wielkiego polskiego intelektualistę, naukowca, filozofa i myśliciela otwartego na dialog, który odszedł w 2000 r.;

Wojciecha Jerzego Hasa - osobistość polskiego kina, człowieka filmu, rysownika, scenarzystę długoletniego wykładowcę i rektora Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi, twórcę takich filmów jak: „Rękopis znaleziony w Saragossie” czy „Lalka”;

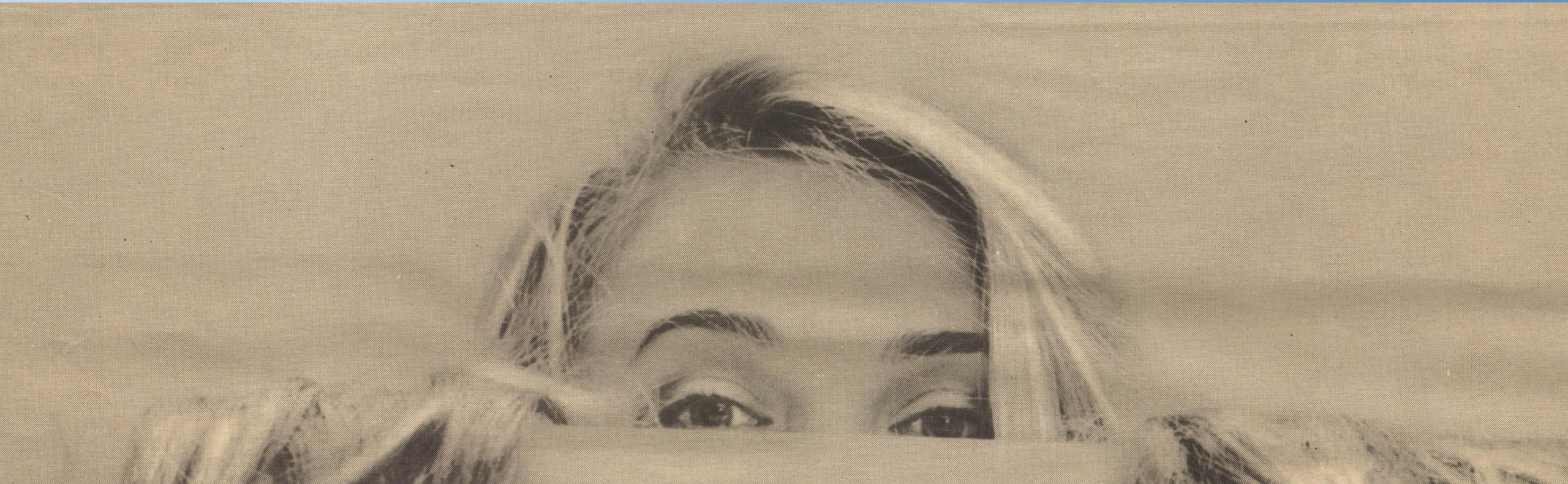
Senat podjął również uchwałę ustanawiającą 2025 rok Rokiem Edukacji Zdrowotnej i Profilaktyki celem promocji zdrowia fizycznego i psychicznego wśród polskiego społeczeństwa oraz wsparcia osób i podmiotów działających na tej płaszczyźnie.

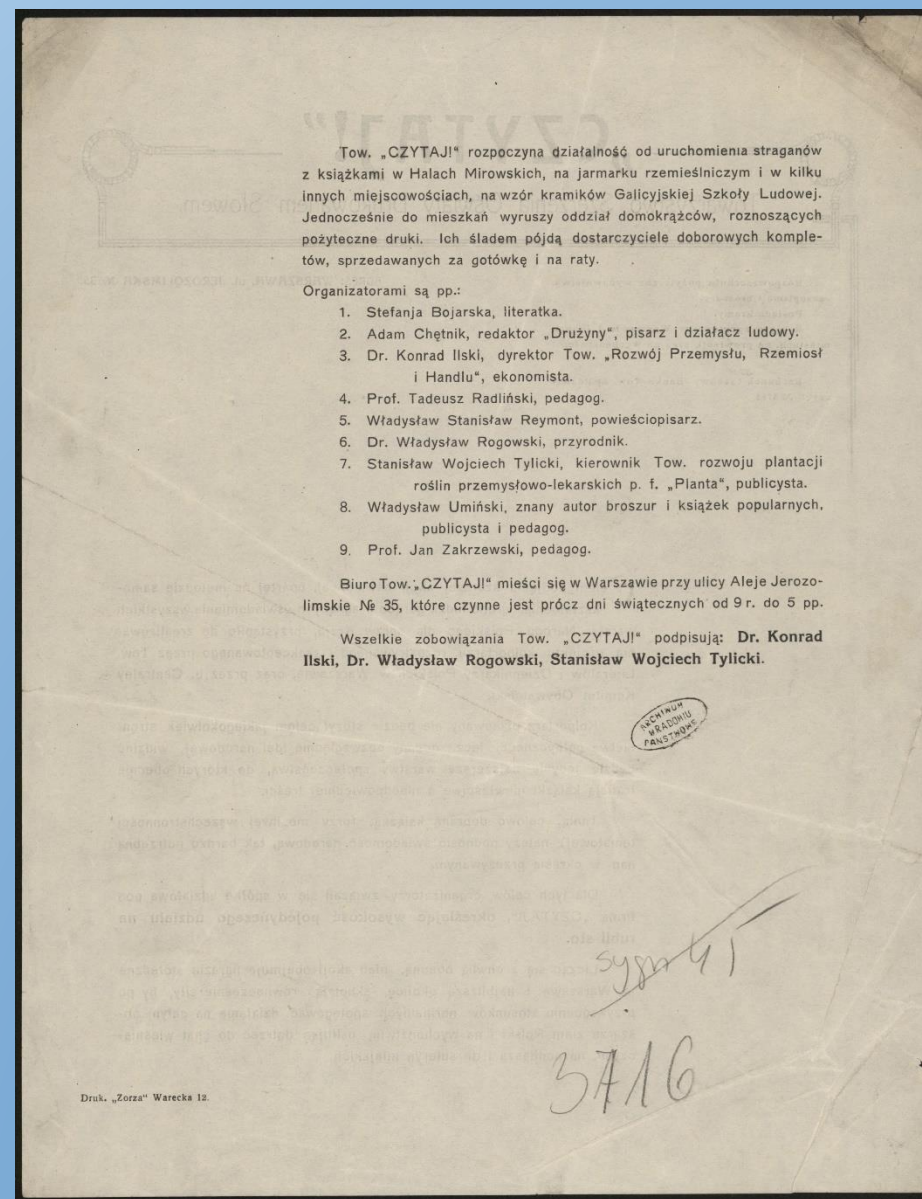
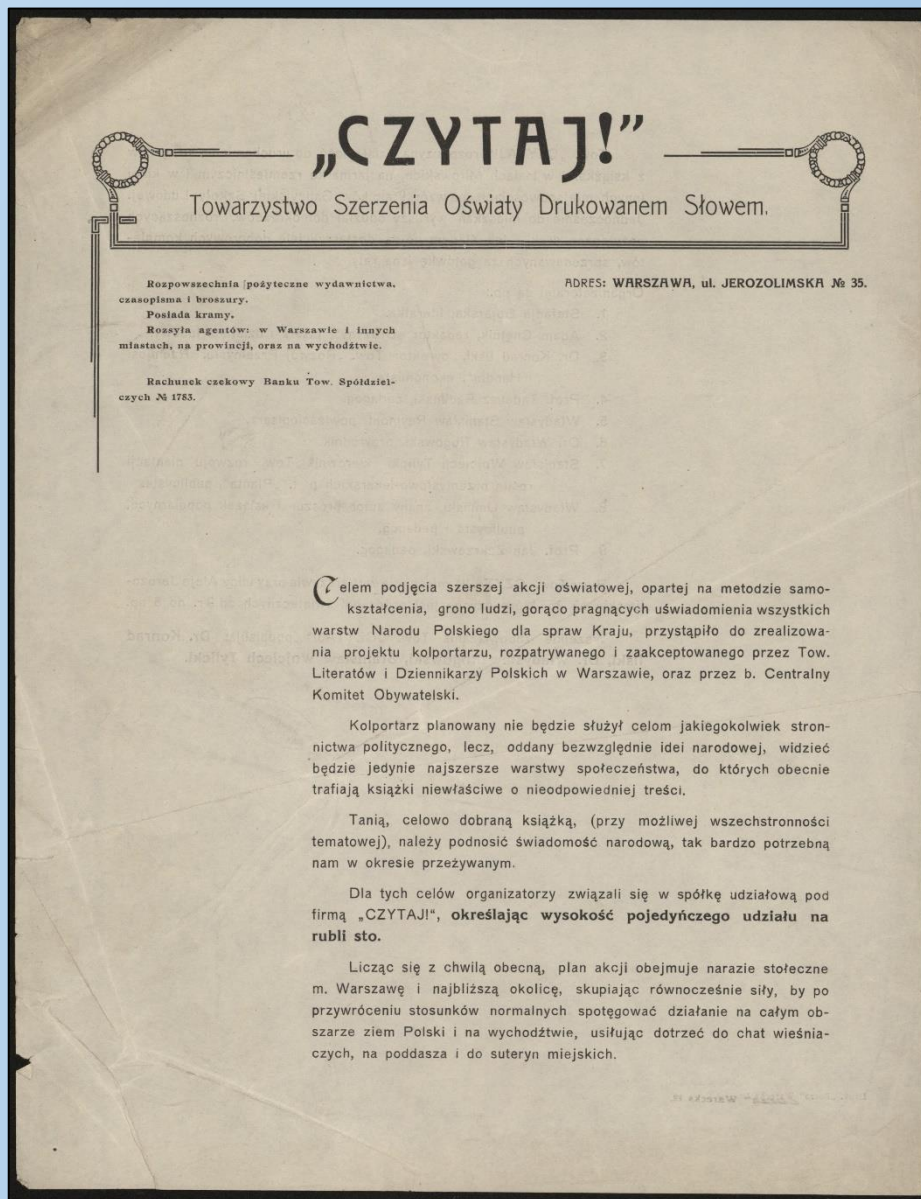
Prezentujemy materiały archiwalne wchodzące w skład naszego zasobu, które odnoszą się w sposób bezpośredni lub też nawiązują do wybranych, wspomnianych wcześniej patronów. Mowa tu o dokumentach dotyczących Władysława Stanisława Reymonta, Stefana Żeromskiego, Bolesława Chrobrego, gen. Kazimierza Sosnkowskiego, a także aktach odnoszących się do profilaktyki zdrowotnej oraz ofiar Zbrodni Katyńskiej.

Archiwalia ułożone zostały w porządku rzeczowo-chronologicznym i opatrzone opisem źródłowym. Szczególnej uwadze polecamy wspomnienia Witolda Wigury z rozmowy ze Stefanem Żeromskim oraz druki ulotne związane z polskim wojskiem, sygnowane przez gen. Kazimierza Sosnkowskiego.

Zachęcamy do zapoznania się z zebranymi tu materiałami stanowiącymi świadectwa pamięci o patronach 2025 r., dokumentalne pomniki ich dorobku oraz wpływu, jaki wywarli na naszą historię i kulturę.

Druk ulotny informujący o powstaniu Towarzystwa Szerzenia Oświaty Drukowanem Słowem „Czytaj”. Wśród założycieli wymieniony jest powieściopisarz Władysław Stanisław Reymont, lata 1912-1915.

ROK 1863.

Wizja historyczna w 7 aktach
na tle powieści

STEFANA ŻEROMSKIEGO

„**WIERNA RZEKA**”

W roli głównej jako Książę Odrowąż p. R. Sobiszewski, Księżna Odrowążyna p. Chrzanowska,
Salomea p. Hryniewiczówna, Rudecka p. Marcello-Palińska, Rudecki p. Bednarczyk,
Wiesnicyn p. Rydzewski, Szczepan p. Lasocki, Margrabia Wielopolski p. Zelwerowicz.

Afisz zapowiadający przedstawienie oparte na powieści „Wierna rzeka” autorstwa Stefana Żeromskiego, 1918 r.

Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku, sygn. 4111.

W dniu, w którym wszystko co żywe w Polsce oddaje Cześć Naczelnikowi Józefowi Piłsudskiemu przypomnijmy sobie ten krótki ustęp z opowieści Żeromskiego o **Bojowniku o Wolność i szczęście Narodu**, którego ten zmarły niedawno pisarz nazwał **Walgierzem Udałym**.

„Na wzgórzu, skąd widać zgliszcza tynleckiego zamczyska, stał Walgierz Udały. Mocny, bojowy koń spienioną zuchwą gryził wędzidło, a ziemię pod sobą kopytem niecierpliwie bił.

Wiatr wzdymał i szarpał zwisłą grzywę rumaka i wielobarwne pióra rozwiewał bujnie na przybicy książecej. Tuż przy koniądzu siedział w siodle Wydrzyoko. Za nim orszak bojowników zatoczył półkole.

Milczą rycerze, szanują wodza dumanie głębokie.

Głęboko дума Walgierz, patrząc w dymy skłębione, w słupy iskier dalekie.

— Pójdziemy teraz, wiciądzu, — powiada Wydrzyoko, — na nowy bój, na żywot nowy. Nowe w puszczy na wysokościach wyrąbiem toporem polany. Nowe osiedla założym. Nowe gniazda dla ludu gminnego. Nowe zamki strzeliste wzniesiemy ponad cyplami stromych skał.

— Uderzymy w ziemię nieżywą, w ziemię jałową, w ziemię płoną, ostrzem narzędzi z żelaza i dobędziemy z jej łona śpiew rozkochanych niewiast, gwar dzieci i wielki hymn mężów, schylonych nad zagonami złotej pszenicy i żyta, co się srebrzy pod niebem. Od naszych czynów, wodzu, poczną się nowe dzieje! Z naszych ramion zstąpi na ziemię pokolenie potężne i piękne. A ono będzie twórcą pokoleń, których pochod nieskończony iść będzie w wieczność pod niebem świętej Pogody.

— Tak, bracie mój!

— A tyś to sprawił. Wielki zamach twojego miecza czcic będą w pieśni nigdy nie umierającej pokolenia szczęśliwe, kiedy się po pracy zejda na polanach wiecowych. Jesteś wielki, jako ta nieobeszła ziemia, wysoki, jak Tatry-góry.

Cicho, cicho ku zgliszczom zaśmiał się Walgierz Udały. Jego ręka żelazna szarpnęła wodze konia. Miecz w strzemieniu trzasnął.

Zadumane oczy przebodły dymy i zduszone płomienie. Wyciągnął dłoń:

— Tam moja wielkość... — wyrzecze spomiędzy głębokiego śmiechu. — Do słupa moja wielkość przykuta. Nowe zamki, jakoby gniazda orłowe wydzwignąć chcą na szczyty gór, nowe sioła rozsądzić po puszczy, jak ule pszczół, pszeniczne i żytnie ziarno rozsiał po stokach, gdzie rośnie jałowiec, po nizinach, kędy kwitną kaliny...

Lecz...

Wielkość moja, do słupa żelaznego przykuta, w tamtych się dymach ogniem przepala...

58/206/01 4152

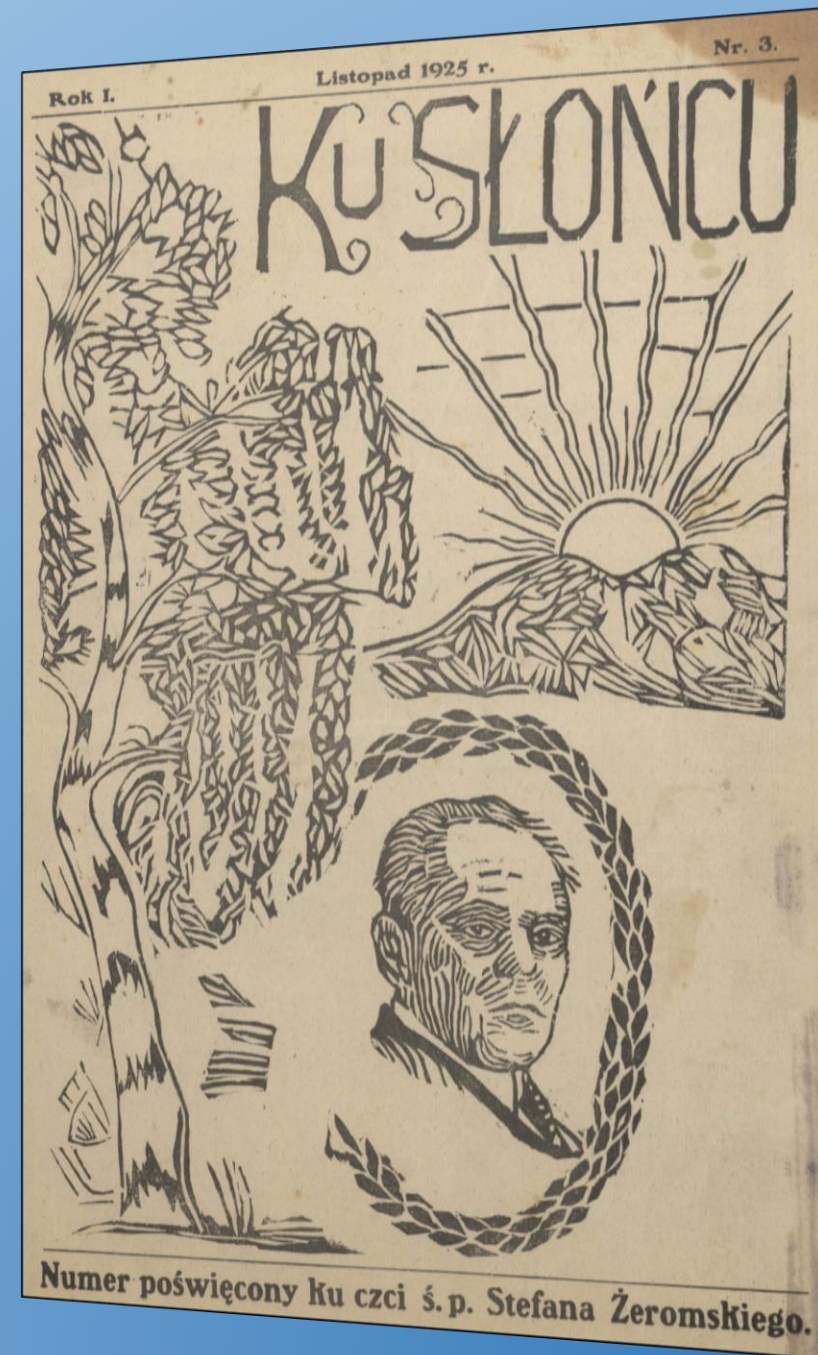
Druk ulotny oddający cześć Józefowi Piłsudskiemu, zawierający fragment dzieła autorstwa Stefana Żeromskiego pt. „Powieść o Udałym Walgierzu”, 1925/1926 r.

Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku, sygn. 4152.

„Ku Słońcu” – Miesięcznik Młodzieży Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Żeńskiego w Radomiu. Strona tytułowa numeru poświęconego Stefanowi Żeromskiemu, s. 1, 1925 r.

***Zbiór materiałów różnej proweniencji od XIII do XXI wieku,
sygn. 40, obiekt nr 2.***

STEFAN ŻEROMSKI

jeden z najwybitniejszych literatów doby współczesnej, który w ciężkich chwilach Ojczyzny naszej pracował dla jej dobra i dla jej chwały. Czuwał na straży literatury polskiej, będąc pierwszym w niej zdobywcą praw swobody twórczej, nieskrępowanej przez żadne względy, zdobywcą możliwości poruszania głębokich zjawisk psychicznych duszy ludzkiej, w tragicznej nekającej się rozterce.

Cześć Wielkiemu Pisarzowi!

Więść o śmierci Stefana Żeromskiego w naszej szkole.

I. Uroczyste Zebranie w dniu 22.XI 1925 r.

Nadeszła niedziela 22 listopada. Zebraliśmy się licznie w sali Klubu Narodowego, by z ust p. Przełożonej dowiedzieć się biegu najbardziej nas interesujących wypadków.

Wesoło zapełniliśmy salę, myśląc tylko: — „Co też powie nam dzisiaj p. Przełożona!”, kierując wzrok w stronę katedry. Za chwilę ukazała się Ona, a z wyrazu Jej twarzy odczytaliśmy zapowiedź nieszczęścia. Dał się słyszeć dzwonek.. i cisza... Spokojnie popłynęły ku Bogu słowa niedzielnej naszej modlitwy za kraj i współbraci.

Po skończonej modlitwie p. Przełożona powiodła wzrokiem po twarzach zebranych, jakby chciała jego siłą narzucić nam smutną wieść. I głosem przyciszonym, lecz dobitnym, zaczęła: — „Dziewczynki moje! oto dnia 20 listopada o godz. 10 m. 50 rano zmarł na Zamku Królewskim w Warszawie, najwybitniejszy pisarz — prozaik ostatniej doby, znakomity odtwórca duszy Polskiej, wielki patriota i myśliciel ś. p. Stefan Żeromski. Straciłszy go na zawsze!”

Salę zaległa grobowa cisza. Słowa te zajęły całe wnętrza dusz młodych... coś się w nich rwało...

— „Uczcijmy śmierć naszego Wielkiego Rodaka przez powstanie i modlitwę!” — Wieczny odpoczynek racz mu dać, Panie! — I łączyły się błagalne słowa, zlewały w chór u stóp Najwyższego.

Dalej p. Przełożona wymieniła wszystkie dzieła jego twórczości, zastanawiając się krótko nad treścią każdego: „Szyfrowe prace”, „Rozdziobią nas kruki, wrony”, „Ludzie bezdomni”, „Popioły”, „Wiatr od morza”, „Przedwiośnie”...

A w wyobraźniach naszych ustawiali się żywi bohaterowie — wcielone symbole walki o wolność i niepodległość duszy polskiej w zmaganiu z mrokami gnijącej niewoli.

Kończąc, p. Przełożona zwróciła się do nas ze słowami serdecznego apelu, by stłumiwszy żal za Ukochanym Mistrzem Słowa, zebrać się do pracy wytrwałej, mrówczej — do pracy „Szyfrowej”. A w pracy duch Jego będzie zawsze z nami“.

II. Uroczyste posiedzenie Redakcji.

Na zebraniu byli obecni: p. Przełożona, p. pr. Urbański, redaktorka, sekretarka, skarbniczka, recenzentka, naczelna kronikarka i 8 kronikarek poszczególnych kursów.

Cała Redakcja uczciła śmierć Jego przez powstanie.

Następnie p. Przełożona podała nagły wniosek, by ku czci ś. p. Stefana Żeromskiego urządzić akademię. Wniosek ten został przyjęty.

I wszystkie umysły obecnych na zebraniu, zapełniła jedna myśl. Wreszcie posypał się cały szereg projektów, co do wypełnienia programu urządzanej przez Redakcję Akademii.

I nie czekając na wspólne siły szkół średnich postanowiła Redakcja własnymi tylko siłami urządzić obchód, związany z tym tak bolesnym dla Polski całej ciosem.

Na śmierć Stefana Żeromskiego.

Zygmuncie dzwoń!...

Więść taka straszna, wieś bolesna taka
Piorunem idzie poprzez polskie łany,
Że śmierć zabrała Wielkiego Polaka,
Co serce oddał za lud ukochany...
Co mu swą pracę poświęcił i siły,
Malując piórem życia jego trud.
Gdy zwłoki Mistrza kładą do mogiły,
Gdy hołd swój Mu niesie wdzięczny polski lud,
Gdy Go osnuwa kadzidlana woń,
Zygmuncie dzwoń!...

Sam — jako mrówka — do pracy nas wzywa,
Byśmy z ochotą brali życia znoje;
A gdy nas gniołta ta przemoc straszliwa,
On wtedy wzywał swych braci na boje!...
Bohater Jego o stalowej woli
Świeci przykładem męstwa, hartu ducha,
Wznosząc odważnie bystry wzrok sokoli
Do walki ze złem... Że dziś Polska słucha
I schyla kornie swą odkrytą skroń,
Zygmuncie dzwoń!...

„Nie krzywdź człowieka, bo przed Bożem okiem
On jest świętością!” — pisze w swoim dziele;
Prawdę odważnie z odczuciem głębokim

Głosi nam wszędzie stanowczo i śmieje.
A że niedola jest życia udziałem
I walka bratnia nas w obozy stawia,
On nad tem cierpiał w znojem życiu całym
I dawał przykład, jak zwalczać bezprawia...
Że wyciągał do nas braterską dłoń,
Zygmuncie dzwoń!...

Dziś, gdy ta walka dosięga zenitów,
Gdy wielkiej spójni potrzeba nam bratniej,
By młodej Polski nie zrzuć z szczytów,
Na które wzniosła się w walce ostatniej,
On nas opuszcza... Ale Jego słowa
Zostaną harfą narodową braci!...
Więc kiedy Matka swego Syna chowa,
Ojczyzna Męża najlepszego traci,
Co ją uzbrajał w siły ducha broń,
Zygmuncie dzwoń!...

Szarotka.

Recenzja z akademii

Ku czci ś. p. Stefana Żeromskiego.

Dnia 25-go listopada w sali Klubu Robotniczego, staraniem Redakcji miesięcznika „Ku Słóncu” odbyła się żałobna akademja ku czci ś. p. Stefana Żeromskiego. W tej uroczystości wzięła udział P. Przełożona wraz z całym personelem naszej szkoły, oraz ks. Dyrektor Sem. Naucz. Męskiego. Cała sala zapelniona była uczernicami.

Wszyscy oczekiwaliśmy początku, który zabrzmiał nam smutną melodią „Stabat Mater” wprowadzając na salę poważny żałobny nastrój. Poczem kol. Janiszewska w krótkich słowach przedstawiła nam cel akademii kończąc... „Kiedy dziś przebrzmiał dzwon Zygmunta, uciachy

Listy z Kresów Wschodnich.

W pierwszym swym artykule wspominałam o walce z duchem antypolskości, jaką musi prowadzić nauczycielka polska na Kresach Wschodnich. Teraz powiem parę słów o tem, jakie jednostki i z jakim skutkiem walkę tę prowadzą.

Jest zaledwie garstka Białorusinów, która pragnie, aby Białoruś była państwem samodzielnym, ale ta garstka choć nieliczna, jest jednak bardzo czynna i prowadzi propagandę antypolską. A nie tylko ci Białorusini działają na szkodę państwa na Kresach; z powodu bliskości granicy bolszewickiej nie brak ciemnych indywiduali, które, zwłaszcza w pierwszych latach po inwazji, podburzały przeciwko Polakom niespokojną i ciemną ludność kresową, która często nie wie o narodowości — dzieli się na katolików i prawosławnych. Dzięki tej agitacji chłopcy niechętnym okiem patrzyli na szkołę polską. Garstka Białorusinów, o której wspominałam wyżej, organizowała po wsiach szkoły białoruskie, do których chętnie posyłano dzieci, sądząc, że będą się uczyły w rodzinnym języku. Ale tu wielu spotkał zawód. Wprawdzie językiem wykładowym był język białoruski, jednak Białorusini nie mają nie tylko

żałobne śpiewy, zagasły ostatnie żółte płomyki gromniczne, a cicha skarga jękliva niby fala niesiona przez blade mgły na zmarznięte pola i zczerniałe łąki, nie uciachła i my pokornie schylamy czoła, składając hołd potężnemu Monarsze słowa ś. p. Stefanowi Żeromskiemu — kol. Gąsiorowska przy akompaniamencie marsza żałobnego Chopina zadeklamowała wiersz własnego utworu napisany na śmierć ś. p. S. Żeromskiego p. t. „Zygmuncie dzwoń”, opiewając w niem żałobę po stracie jednego z największych współczesnych Pisarzy. Zespół smyczkowy IV-go B kursu z p. pr. Stefanowiczem odegrał: „Larghetto”, „Beethoven i „Lento” Moniuszki.

Następnie obok portretu narysowanego przez k. H. Przybylską tonącego w zieleni kwiatów, ubranego czarnym kirem żałoby, ukazał się: p. pr. Urbański, z czterema naszymi koleżankami i w swoim odczycie przedstawił nam całe życie tego Wodza i Apostoła narodu, Jego dążenia do Odrodzenia Polski, słowem jego **Szyfrową pracę** dla ukochanej Ojczyzny przejawiającą się w bogatej spuściznie, jaką zostawił. P. pr. w dalszym ciągu odtworzył nam wszystkie niemal dzieła S. Żeromskiego, w czem dopomagały mu koleżanki deklamując wyjątki z „Popiołów”, „Szyfrowych Prac”, „Wiatru od morza”.

Chór „Pieśni” odpiewaniem „Hymnu do Boga”, „Teśknoty do Ojczyzny”, „O pieśni gminna” i „Sygnaturki” zakończył uroczystość ku czci ś. p. Stefana Żeromskiego.

Wszyscy w smutnym i poważnym nastroju opuszczali salę, którą w dwa dni później t. j. 27.XI 1925 r. napelnili znowu tłumnie rodzice nasi, aby wysłuchać powtórzonej dla nich specjalnie tej uroczystości i wspólnie z córkami swemi złożyć hołd ś. p. Stefanowi Żeromskiemu.

swojej literatury, ale nawet swego alfabetu i muszą posiłkować się alfabetem polskim, lub rosyjskim. Zaden z tych alfabetów nie odpowiada ściśle potrzebom białoruskiego języka. To też w tych szkołach dzieci uczyły się z elementarzy rosyjskich, co utrudniało naukę. A i nauczyciel białoruski w porównaniu z polskim przedstawiał się o wiele gorzej.

Nastąpiła wśród ludności pewna reakcja, którą wkrótce spotęgowało to, że rząd polski pozwolił na otwarcenie szkół białoruskich. Zostały one pod zarządem inspektorów polskich, ale kierownikami tych szkół są Białorusini, język wykładowy białoruski, a język polski, który wykladała nauczycielka-Polka, ma określoną ilość godzin tygodniowo. Taka nauczycielka ma duże pole do działania, może wpłynąć dodatnio na ludność i zdobyć jej sympatię, co potwierdza fakt, że chłopcy, którzy dawniej starali się o szkoły białoruskie, zgłaszają się do lubianej nauczycielki, prosząc, aby prywatnie uczyła ich dzieci języka polskiego.

Nauczycielka-Polka znosi wówczas różną przykrość od kierownika szkoły i popa. Trzeba wiele silnej woli, hartu ducha i poświęcenia, aby

D O
NAUCZYCIELSTWA OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO.

W momencie, kiedy żołnierz polski wykuwał Jutro Rzeczpospolitej, na nagich wzgórzach kieleckich nieopodal Buska-Zdroju, dzięki incjatywie i energii jednego człowieka, a ofiarności całego społeczeństwa powstała placówka lecznicza dziecięca, w której młody, a schorowany obywatel Polski odzyskuje zdrowie i zdolność do pracy. W ciągu czternastu lat istnienia Polski Niepodległej powstały z drobnych składek dziatwy szkolnej, robotników, z ofiar ludzi wielkiego serca i całego społeczeństwa zorganizowanego w Kasach Chorych, Związkach Komunalnych e. t. c. sanatorjum dziecięce na 200 łózek, zaopatrzone we wszystkie nieomal urządzenia, jakimi dysponuje nauka, „szklane domy” wysnio-
ne niegdyś przez syna tej ziemi i piewcę doli bandosów Żeromskiego, w których siedzibę swoją ma Kolonja sezonowa dla 300 dzieci jednorazowo, powstały tu parki, ogrody, własna ferma — słowem mała rzeczpospolita dziecka chorego.

Fragment odezwy do nauczycieli krakowskiego okręgu szkolnego, w której wspomniano o „szklanych domach” obecnych w twórczości Stefana Żeromskiego, lata 1930-1940.

Akta Miasta Radomia, sygn. 12559 (akta osobowe).

KARTKA POCZTOWA

Cena 60 gr

P.P.T.i.T. VIII. 64.-250.000 ilustr. proj. A. Uniechowski, znaczek proj. M. Żeromska

Stefan Żeromski (1864-1925) — „Popioły”

Karta pocztowa wydana z okazji 100. rocznicy urodzin Stefana Żeromskiego, 1964 r.

Zbiór Kart Pocztych, sygn. 555.

Spotkanie z Żeromskim
=====

Redaktor Teresa Łęcka w Nr.259 Magazynu Niedzielnego w artykule pt. "Spiewak zapomniany", traktującym o twórczości poety kieleckiego Jana Gajzlera oraz o jego kontaktach ze Stefanem Żeromskim, poruszyła na marginesie tej rozprawy moment czułości Żeromskiego na wszystko co "Kieleckie" w ostatnich latach jego życia, co uwydatniło się w kontaktach pisarza z Gajzlerem oraz w przypadkowej rozmowie ze mną, o czym autorce artykułu udzieliłem wywiadu.

Jako Kielczanin z pochodzenia - uważam za swój obowiązek podać odzworzone z pamięci szczegóły tego spotkania dla użytku biografów Wielkiego Pisarza Kielecczyzny. Oto one:

W maju 1921 roku przyjechałem do Konstancina z Warszawy wraz z moją cioteczną siostrą w poszukiwaniu dla niej letniego mieszkania. Kuzynka moja udała się w jednym kierunku, ja w drugim. Przy końcu ulicy wychodzącej na równinę mazowieckich pól wskazano mi Willę w której jest mieszkanie do wynajęcia, wszedłem więc tam i ze zdumieniem ujrzałem w pokoju siedzącego za stołem Żeromskiego razem z młodą, szczupłą niewielkiego wzrostu osobą - jak domyśliłem się - małżonką. Żeromskiego znałem z fotografii, od chwili wydania "Syzyfowych prac" entuzjowałem się jego twórczością poznałem więc ulubionego pisarza natychmiast. Na moje pytanie, czy jest wolne mieszkanie letnie do wynajęcia młoda pani odpowiedziała twierdząco: Qwszłem jest, zaraz pokażę je Panu, - poczym wstała z za stołu i wyszła do sąsiedniego pokoju. Zostałem z Żeromskim sam, podszedłem więc bliżej i przedstawiłem się wymawiając wyraźnie nazwisko. Żeromski podał mi rękę spojrział na mnie swymi palącymi oczami i zapytał; przepraszam, czy Pan jest z Kieleckiego? Tak jest, odpowiedziałem - Czy może z Suchedniowa? zapytał znów, a gdy odpowiedziałem twierdząco, zapytał: Czy to ojciec Pana był lekarzem w Suchedniowie po doktorze Fabianie?, a gdy znów przytaknąłem powiedział dalej - Nazwisko Pana pamiętam stąd, że gdy byłem chłopcem, ojciec Pana przyjeżdżał do Ciekot wzywany do mego chorego ojca. A czy Pan jeszcze mieszka w Suchedniowie? - pytał dalej. Nie - odpowiedziałem, - mieszkam w Warszawie, w Suchedniowie mieszka moja matka, bo ojciec umarł w 1909 roku - Tak, odpowiedział z pewnym sentymentem Żeromski - piękne są te nasze kieleckie strony! W tym momencie weszła p.Żeromska

11

Relacja Witolda Wigury ze spotkania ze Stefanem Żeromskim, 1964 r.

Zbiór rodziny Wigurów, sygn. 14, s. 19-20.

i poprosiła mnie do następnego pokoju przeznaczanego do wynajęcia. Transakcja nie doszła do skutku gdyż okazało się, że letnie mieszkanie jest bez używalności kuchni, co było niezbędnym warunkiem wynajmu, polegnąłem więc obojga państwu Żeromskich i wyszedłem.

O spotkaniu moim z Żeromskim opowiedziałem przed kilkoma laty p. Butrynowi - zarządzającemu muzeum w "Chatce Żeromskiego" w Nałęczowie gdy byłem tam z wycieczką jako przewodnik P.T.T.K. Na prośbę p. Butryna spotkanie moje z Żeromskim opisałem szczegółowo zostało ono dołączone do zbioru dokumentów dotyczących życia pisarza,-

Witold Wigura/

Radom 22 października 1964 r.
1-go Maja 68 m.l.

Redakcja
Magazynu Niedzielnego STOWA LUDU
w Kielcach

Po ukazaniu się w Magazynie kieleckim p. Red. Łęckiej o moim spotkaniu z Żeromskim w 1921 oraz o zwrotach & odwołaniach Jana J. Sygnawskiego w Związku Radzieckim & rozmowach Żeromskiego z Radzieckim, w blizny to spotkanie p. Sygnawski zawarł w swoim "Żeromskiego wolać oż wstąpić do niego & prosić o tożegoty bezpłakawca. Proszę odatkowanie wyprawy Jan Łęcki w myśleniu w radzieckim niezogoty opłać wyprawy z Żeromskim z prośbą o kłopotkowanie na Tawelach Magazynu. Wyprawy prośbami
M. Łęcki

Karta pocztowa przedstawiająca „Oktawię” – dawną willę Stefana Żeromskiego w Nałęczowie, 1966 r.

Zbiór Stanisława Zielińskiego, radomskiego bibliotekarza, regionalisty, sygn. 28, poz. 144.

z obchodów 110. rocznicy urodzin Stefana Żeromskiego na terenie powiatu radomskiego w okresie od października 1974 roku do 10 maja 1975 roku.

1. Pracownicy 40 bibliotek publicznych powiatu radomskiego uczestniczyli w sesji popularno naukowej z okazji 110. rocznicy urodzin wielkiego piewcy Ziemi Kieleckiej zorganizowanej przez Radomskie Towarzystwo Naukowe, Miejską Bibliotekę Publiczną i Muzeum Regionalne w Radomiu w dniu 21 października 1974 roku.
2. W okresie od października do grudnia 1974 roku Powiatowa Biblioteka Publiczna w Radomiu oraz 39 Bibliotek Gminnych i Filialnych w powiecie przeprowadziło badania poczytności książek Stefana Żeromskiego wśród starszych czytelników środowiska wiejskiego w oparciu o ankiety opracowane przez zespół studentów Uniwersytetu Gdańskiego. Zebrano około 150 ankiet wypełnionych przez czytelników powiatu radomskiego. Jest to niewielki przyczynek do badań naukowych nad zainteresowaniem twórczością Stefana Żeromskiego w środowisku wiejskim.
3. Opracowano cykl pogadarek do miejscowych radiowęzłów przez Bibliotekę Powiatową i Miejsko-Gminną w Skatyszewie.
4. Powiatowa Biblioteka ogłosiła konkurs na plakat związany z życiem i twórczością Stefana Żeromskiego dla placówek kulturalno oświatowych i bibliotek w powiecie radomskim. Konkurs podsumowany zostanie w październiku 1975 roku i urządzona zostanie wystawa tych prac w holu Urzędu Powiatowego w Radomiu.
5. W 40 bibliotekach powiatu radomskiego zorganizowane zostały wystawki książkowe poparte cytatami z książek Żeromskiego oraz odpowiednimi haskami i plakatami.
6. Biblioteki powiatu radomskiego opracowały kartoteki zagadnieniowe związane z twórczością pisarza i literaturą jemu poświęconą, które służą wydatną pomocą studiującym i uczącej się młodzieży.
7. W okresie sprawozdawczym odbyło się 10 wieczorów literackich poświęconych życiu i twórczości Stefana Żeromskiego.

8. Stałą ekspozycją w okresie Roku Żeromskiego we wszystkich placówkach kulturalno oświatowych na terenie powiatu tzn. bibliotekach, i świetlicach jest kącik poświęcony Stefanowi Żeromskiemu.

Na miesiące od maja do listopada 1975 roku zgodnie z programem pozostało jeszcze do zrealizowania:

1. Dwudniowe seminarium bibliotekarzy w całości poświęcone życiu i twórczości Wielkiego Syna Ziemi Kieleckiej zorganizowane zostanie w mies. wrześniu br.
2. Wystawa plakatu - w październiku i listopadzie br.
3. Przeprowadzenie konkursu literackiego w 5-ciu środowiskach powiatu Jedlińsk, Jedlnia, Przytyk, Skaryszew i Kowala.
4. W przygotowaniu jest przez Rejonowy Ośrodek Kultury w Jedlińsku sztuka Żeromskiego - "Grzech"
5. Zespoły teatralne w środowiskach: Młodocinie, Klwatce, Makowie, Mniszku i Marianowicach - przygotowują adaptacje sceniczną "Ludzi bezdomnych" pt. "Judym i Joasia" w miesiącach jesiennych.
6. Przeglądy nowości literackich poświęconych S. Żeromskiemu odbywały się i w dalszym ciągu będą się odbywać w poszczególnych środowiskach przez biblioteki gminne i filialne.

**Sprawozdanie z obchodów
110. rocznicy urodzin Stefana
Żeromskiego na terenie
powiatu radomskiego, 1975 r.**

**Powiatowa Biblioteka
Publiczna w Radomiu,
sygn. 64, s. 52-53.**

DYREKTOR
Powiatowej Biblioteki Publicznej
w RADOMIU
Genowefa Podgajna
mgr Genowefa Podgajna

**Plakat Teatru Dramatycznego miasta stołecznego Warszawy
promujący „Sułkowskiego” Stefana Żeromskiego, 1974 r.**

***Państwowy Teatr Powszechny im. Jana Kochanowskiego
w Radomiu, sygn. 254.***

konkursu pn. "Ojczyzna w twórczości Stefana Żeromskiego"

Dla uczczenia 120 rocznicy urodzin Stefana Żeromskiego, twórcy nowoczesnej prozy polskiej, wielkiego patrioty, społecznika i moralisty, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach, Radomiu i Tarnobrzegu ogłasza międzywojewódzki konkurs dla młodzieży pn. Ojczyzna w twórczości Stefana Żeromskiego".

Celem konkursu jest przede wszystkim uczczenie pamięci pisarza, pogłębienie wiedzy o jego życiu i twórczości, popularyzacja patriotyzmu w utworach pisarza oraz rozwijanie zainteresowań literackich młodzieży.

Założenia i organizacja konkursu:

Konkurs ogłasza się z dniem 14 X 1984 roku i trwać będzie do 14 X 1985 r. Przeznaczony jest dla młodzieży w wieku od 15 lat.

Warunkiem uczestnictwa w konkursie jest zgłoszenie swego udziału w placówkach bibliotecznych na terenie 3 województw i udział w eliminacjach.

Konkurs przebiegać będzie w dwóch etapach:

I etap konkursu - w bibliotekach miejskich i rejonach trwać będzie do 31 XII 1984 roku.

II etap konkursu - w województwach trwać będzie do 14 X 1985 r.

Zadaniem komisji w I etapie, będzie wyłonienie spośród zgłoszonych uczestników w każdej biblioteki rejonowej i miejskiej - jednego najlepszego uczestnika, który odpowiedział poprawnie na 3 wylosowane przez siebie pytania i uzyskał maksymalną ilość punktów./skala ocen odpowiedzi uczestników od 0 do 5 punktów/.

Stopień trudności pytań będzie zróżnicowany w poszczególnych etapach konkursu.

Zwycięzcy I etapu wybrani przez Miejskie i Rejonowe Komisje przystąpią do II etapu konkursu organizowanego przez biblioteki wojewódzkie w terminie do 31 VIII 1985 r.

Komisje Miejskie i Rejonowe zgłoszą uczestników podając ich imię i nazwisko, wiek oraz bibliotekę, którą reprezentują.

Podsumowanie konkursu odbędzie się w październiku 1985 roku w Wojewódzkich Bibliotekach Publicznych w Kielcach, Radomiu i Tarnobrzegu.

Wojewódzkie komisje konkursowe wyłonią 3 najlepszych uczestników konkursu, którym przyznane zostaną indywidualne nagrody pieniężne na łączną kwotę 25 000 zł.

I miejsce - 3 000 x 2
II " - 2 500 x 2
III " - 2 000 x 2

Nagrody pocieszenia na sumę - 10 000 zł.

Organizatorzy konkursu zastrzegają sobie prawo innego podziału nagród.

**Regulamin konkursu pn.
„Ojczyzna w twórczości Stefana
Żeromskiego”, 1984 r.**

**Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. Józefa Andrzeja i Andrzeja
Stanisława Załuskich w Radomiu,
sygn. 337, s. 20-21.**

Regulamin konkursu pn. „Ojczyzna w twórczości Stefana Żeromskiego”, 1984 r. Wykazy literatury do I i II etapu.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Józefa Andrzeja i Andrzeja Stanisława Załuskich w Radomiu, sygn. 337, s. 22-23.

Literatura do I etapu konkursu pn. "Ojczyzna w twórczości Stefana Żeromskiego".

Borowy W.: O Żeromskim.W-wa 1964
Hutnikiewicz A.: "Przedwiośnie" Żeromskiego.W-wa 1967
Jakubowski J.: Stefan Żeromski.W-wa 1970
Warneńska M.: Śladami pisarza.W-wa 1964

Żeromski S.: Ludzie bezdomni
Żeromski S.: Opowiadania
Żeromski S.: Popioły t.1-3
Żeromski S.: Przedwiośnie
Żeromski S.: Puszcza Jodłowa
Żeromski S.: Syzyfowe prace
Żeromski S.: Uciekła mi przepióreczka.

Literatura do II etapu konkursu pn. "Ojczyzna w twórczości Stefana Żeromskiego"

Borowy W.: O Żeromskim.W-wa 1964
Hutnikiewicz A.: "Przedwiośnie" Żeromskiego.W-wa 1967
Jakubowski J.: Stefan Żeromski.W-wa 1970
Mijas S.: Świętokrzyskie szlaki literackie.Łódź 1973
Warneńska M.: Śladami pisarza.W-wa 1964
Zabierowski S.: Historia w "Popiołach" Żeromskiego.Kraków 1966

Żeromski S.: Dzienniki.T.1-3
Żeromski S.: Ludzie bezdomni
Żeromski S.: Opowiadania
Żeromski S.: Popioły.T.1-3
Żeromski S.: Przedwiośnie
Żeromski S.: Puszcza Jodłowa
Żeromski S.: Róża
Żeromski S.: Syzyfowe prace
Żeromski S.: Uciekła mi przepióreczka.

**TEATR
POWSZECHNY
IM.
JANA KOCHANOWSKIEGO
W RADOMIU**

Dyrektor Teatru i Kierownik Artystyczny
ZYGMUNT WOJDAN

Kierownik Muzyczny
JACEK SZCZYGIEL

Dyrektor Techniczno-Administracyjny
MIROSLAW KUSTRA

STEFAN ŻEROMSKI
PRZEDWIOŚNIE

adaptacja: Zygmunt Wojdan

AKTORZY:

Ewa BETTA	Grażyna SUCHOCKA	Włodzimierz MANCEWICZ
Liliana BRZEZIŃSKA	Krzyszyna SZOSTAK	Wiesław MOTEK
Maria CHRUSCIELÓWNA	Jerzy BALBUZA	Wiesław OCHMAŃSKI
Danuta DOLECKA	Piotr BĄK	Andrzej REDOSZ
Grażyna KLONICKA	Arkadiusz BRUKNER	Stanisław SPARAŻYŃSKI
Malgorzata LEŚNIEWSKA	Konrad FULDE	Władysław STAMISZEWSKI
Krzyszyna MICHEL-BALBUZA	Jerzy GŁĘBOWSKI	Maciej SZRENICA
Ewa PIETRAS	Andrzej IWŃSKI	Wawrzyniec SZUSZKIEWICZ
Magdalena RADŁOWSKA	Stanisław KOZYRSKI	Michał Marek UBYSZ
Judwiga RYDZÓWNA		Jerzy WASIUCZYŃSKI

Reżyseria: **ZYGMUNT WOJDAN**

Muzyka: **JACEK SZCZYGIEL**

Choreografia:
BARBARA FIJEWSKA

Scenografia:
JERZY MICHALAK

STEFAN ŻEROMSKI

PRZEDWIOŚNIE

ADAPTACJA, INSCENIZACJA, REŻYSERIA - ZYGMUNT WOJDAN

MUZYKA I OPRACOWANIE MUZYCZNE - JACEK SZCZYGIEL

SCENOGRAFIA - JERZY MICHALAK

**Druk promocyjny „Przedwiośnia” Stefana Żeromskiego
w adaptacji Zygmunta Wojdana, 1984 r.**

**Państwowy Teatr Powszechny im. Jana Kochanowskiego
w Radomiu, sygn. 255.**

„Przedwiośnie” to najgłośniejsze wydarzenie w międzywojennej literaturze, wielkie dzieło realizmu krytycznego i patriotycznej troski pisarza o przyszłość narodu.

„Historia odsunęła nas od niejednej stronicy dzieł Żeromskiego. Ale zostało ich dostatecznie wiele, aby zapewnić temu pisarzowi trwałe miejsce nie tylko w dziejach literatury narodowej, ale i w żywej historii naszych czasów”.

Nowa adaptacja, dążąca do zachowania wierności powieści Żeromskiego, pozwala nam z dzisiejszej perspektywy spojrzeć na rzeczywistość przedstawioną przez pisarza, a także na współczesność.

Realizacją „Przedwiośnia” cześć scena radomska zbliżającą się 60 rocznicę śmierci Stefana Żeromskiego.

Teatr nasz zaprasza Państwa na kolejny wspólny wieczór.

Szczegółowych informacji udziela: **Biuro Informacji i Kontakt z Widzem, Teatr, tel. 213-66**

kasa Teatru czynna codziennie 10—13, 16—19, w niedzielę 15—19

nasz adres: **Teatr Powszechny im. Jana Kochanowskiego
Radom, ul. Żeromskiego 53**

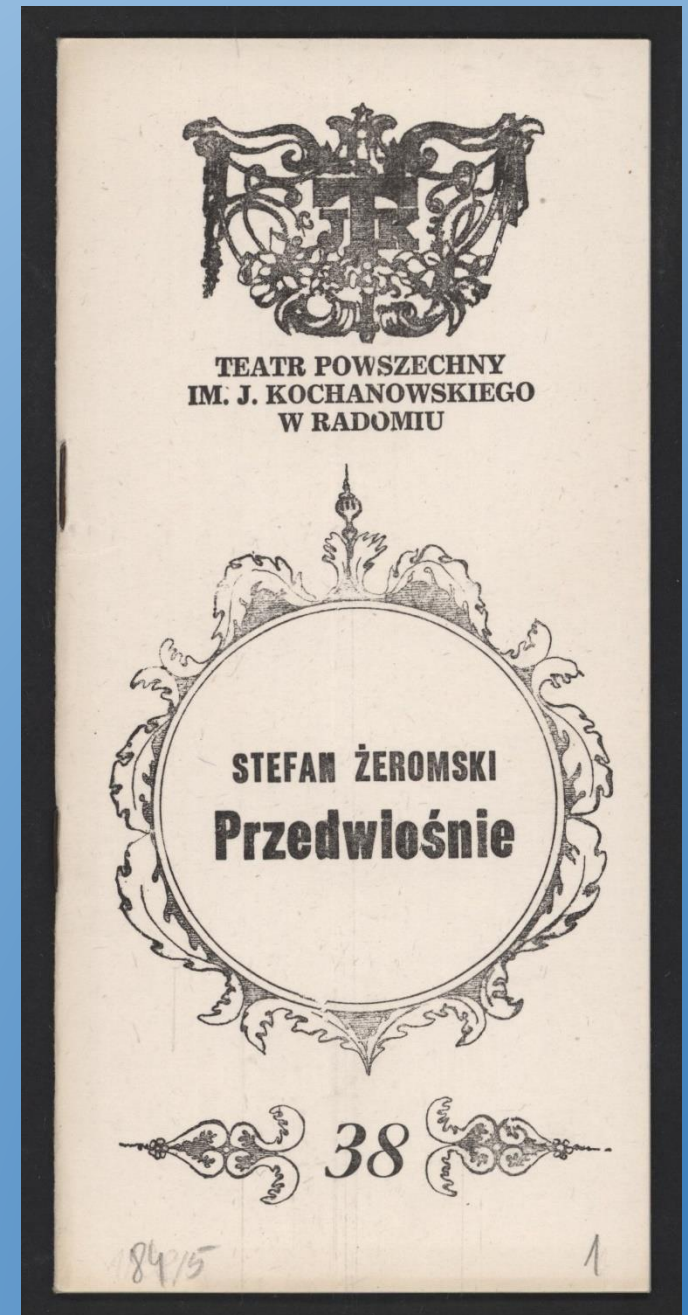
LZGraf. Z-d Nr 2 — 479/84 900 szt. K-8

84/6

**Druk informacyjny o „Przedwiośniu” Stefana Żeromskiego w adaptacji
Zygmunta Wojdana, 1984 r.**

***Państwowy Teatr Powszechny im. Jana Kochanowskiego w Radomiu,
sygn. 255.***

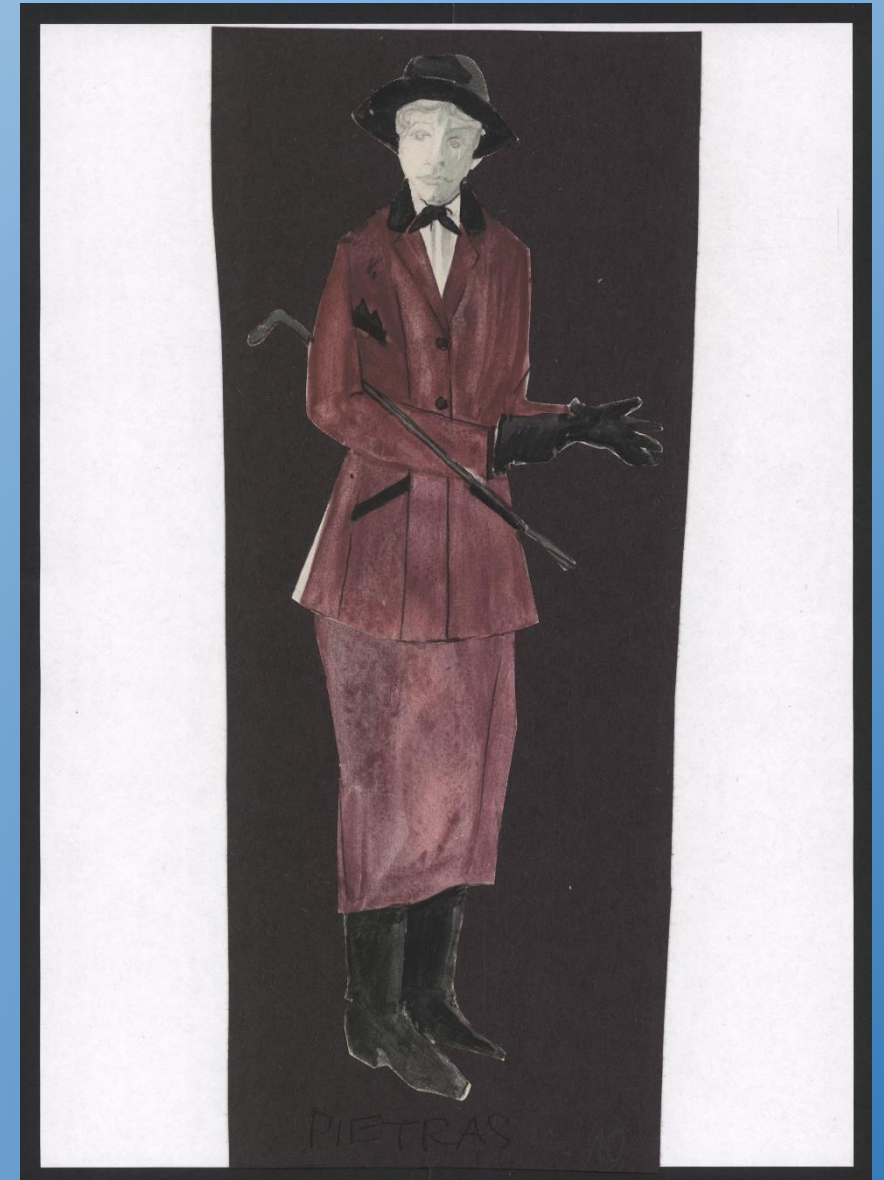
Aktorzy na deskach radomskiego teatru powszechnego („Przedwiośnie” Stefana Żeromskiego w adaptacji Zygmunta Wojdana, fot. Krzysztof Gajewski), 1984 r.

Państwowy Teatr Powszechny im. Jana Kochanowskiego w Radomiu, sygn. 255.

Jeden z projektów kostiumów do „Przedwiośnia” Stefana Żeromskiego
w adaptacji Zygmunta Wojdana, 1984 r.

*Państwowy Teatr Powszechny im. Jana Kochanowskiego
w Radomiu, sygn. 257.*

1. Plansza tekstowa:

Stefan Żeromski /1864-1925/- wybitny pisarz polski, tworzący również pod pseudonimami Józefa Katerli i Maurycego Zycha; pisarstwo swoje poświęcił sprawie wyzwolenia narodowego i walce z niesprawiedliwością społeczną. Znacznie wzbogacił formę literacką polskiej powieści, m.in. poprzez rozluźnienie jej kompozycji oraz wprowadzenie rozbudowanego komentarza lirycznego i krajobrazowego. Do znaczącego dorobku Żeromskiego należą: powieści współczesne /Syzyfowe prace, Ludzie bezdomni, Dzieje grzechu, Przedwiośnie/ powieści historyczne /Wierna rzeka, Popioły/, dramaty /Sułkowski, Róża, Uciekła mi przepióreczka/ opowiadania, proza poetycka /Rozdziobią nas kruki i wrony, Sen o szpadzie, Na probostwie w Wyszkuwiole/.

2. Plansza ilustracyjna I (foli 1)

~~1864-1874~~ Dom rodzinny /1864-1874/

fotografy: /2/ Wincenty Żeromski, ojciec pisarza, /3/ domek w Ciekotach, /5/ krajobraz kielecki, Ciekoty, /6/ Góra Radostowa widziana z Ciekot, /8/

cytaty: "Po południu był mój najukochańszy Tataś. Tak już dawno go nie widziałem! Coraz to mizerniejszy! Mój Boże! Już ani śladu tego prześlicznego mężczyzny, za którym szalały kobiety".

"Dzienniki"

"Góra, pod którą uczyłem się łązić, później składać litery, a później, tyle razy leżąc gdzieś w dolinie, czytałem Mickiewicza".

"Listy"

3. Plansza ilustracyjna II (foli 2)

Lata nauki /1874-1888/

fotografy: /12/ fotografia z lat gimnazjalnych, /13/ gimnazjum w Kielcach, /17/ Antoni Gustaw Bem, nauczyciel, /21/ Jan Wacław Machajski, kolega gimnazjalny, /9/ kapliczka pod Łysicą, /10/ podpisy na murze kapliczki, /26/ ~~budynki wyższej szkoły Wet. w Warszawie~~

cytaty: "Widzę Cię we wspomnieniu, świątynko mała, dawnego eremity domku, kołysko moich- żalsię Boże poezji..."

"Puszcza jodłowa"

"Kielce! Tyle lat, taka nieskończoność przypomnień, epizodów- śliczne sny i gorzkie- wszystko zapisane na kamieniach,

na panoramach krajobrazów, na chodnikach ulic."

"Dzienniki"

"Przyjechałem do gimnazjum, profesorem języka polskiego naznaczony był wówczas p. A. G. Bem. Od pierwszej lekcji jego, od przeczytania przez niego "Maratona" Ujejskiego, inna epoka, inna era zaczyna się w życiu moim".

"Dzienniki"

4. Plansza ilustracyjna III (foli 3)

~~Bibliotekarz w Muzeum Narodowym Polskim w Rapperswilu~~
Prowincjonalny nauczyciel. Nałęczów po raz pierwszy.
/1889-1892/

~~Fotografy~~

fotografy: /32/ Żeromski w czasie pobytu w Nałęczowie, /33/ podziemia inż. Michała Górskiego, /31/ Oktawia Rodkiewiczowa, /38/ z żoną i pasierbicą na schodach..., /40/ karta tytułowa czasopisma "Głos/43/ karta tytułowa opowiadań "Zmierzyć" i "Gokolwiek się zdarzy"

cytaty: "Od dziewiątej do drugiej zazwyczaj trwają lekcje. Ile robie zadań, ilu słów najrozmaitszych, ile się rzeczy nasłucham. Trudne jest położenie nauczyciela takiego jak ja, daję sobie jednak radę!"

"Dzienniki"

5. Plansza ~~zarysowa~~ ilustracyjna IV (foli 4)

Bibliotekarz w Rapperswil. Praca w ~~Pałacu~~ Muzeum Narodowym Polakim /1892-1896/

fotografy: /48/ brama wejściowa do muzeum w Rapperswil, /49/ w Rapperswil, w 1893 roku, jako bibliotekarz, /51/ Żeromski z rodziną, /53/ karta tytułowa "Rozdziobią nas kruki i wrony", /54/ karta tytułowa "Opowiadań"

cytaty: "Pokój Mickiewicza już urządziłem. W szafie dawnej Kościuszkowskiej wystawiam 8 autografów Mickiewicza, cenniejsze wydania poczynające od pierwszego, przekłady na język francuski, angielski, hebrajski itd."

List do Bukowskiego, 17 VIII 1894

6. Plansza ilustracyjna V (foli 5)

W Warszawie i w Zakopanem ~~Podróże~~ /1897-1905/

fotografy: /58/ portret olejny pisarza z 1900 roku malowany przez Eligiusza Niewiadomskiego, /59/ karta tytułowa "Grzechu", /63/ karta tytułowa "Syzyfowych prac" /60/ karta tytułowa "Arymana",

Scenariusz wystawy
Muzeum Regionalnego
w Koźenicach pt. „Życie
i twórczość Stefana
Żeromskiego”, 1988 r.

Państwowy Teatr
Powszechny im. Jana
Kochanowskiego
w Radomiu, sygn. 40,
s. 9-10.

/67/karta tytułowa "Ludzi bezdomnych"/70/z synem Adamem w Zakopanem, /74/ przy pracy nad "Popiołami",/75/rekopis "Popiołów", /76/karta tytułowa "Popiołów", /78/karta tytułowa "Popiołów" w języku angielskim, /79/karta tytułowa "Popiołów", wyd. bułgarskie, /81/ Żeromski w Zakopanem, /82/karta tytułowa "Ech leśnych",/83/ilustracja do "Ech leśnych", /85/zdjęcie z cytatem

cytaty: "Od lat blisko pięciu byłem wciąż zajęty zbieraniem materiałów do powieści "Popioły". Siedząc w bibliotece włączyłem formalnie w coraz to nowe materiały, w coraz nowe kwestie i byłbym może wcale nie wybrnął z okręgu, którym się opasywałem, gdyby nie choroba zeszłoroczna, która wszystko ucięła od razu".

List do Z.Przesmyckiego, 1904

7. Plansza ilustracyjna VI (tab. 6)
~~zawsze~~ Znów w Nałęczowie. Działalność społeczna. /1905-1909/
 fotosy: /91/"Chata"- pracownia w Nałęczowie, /92/fragment wnętrza "chaty", /102/zarząd Towarzystwa Oświatowego "Światło",/107/W Nałęczowie w 1907 roku, /110/Ochronka dla dzieci", ~~karta~~ /113/ karta tytułowa "Na nową szkołę", /120/~~karta tytułowa~~ okładka "Dumy o hetmanie"

cytaty: "Trzy wielkie okna jakoby tryptyk nieporównany, zawarły w ramach swych krajoobraz najpiękniejszy pod słońcem"
 "O Adamie Żeromskim wspomnienie"

8. Plansza ilustracyjna VII (tab. 7)
 Podróże. O polskość Warmii i Mazur. /1909-1920/
 fotosy: /122/ilustracja do powieści "Udałym Walgierzu",/129/fotografia z czasów pobytu w Paryżu,/136/ilustracja do "Wiernej rzeki",/137/winieta do "Urrody życia",/139/karta tytułowa "O przyszłość Rapperswilu", /142/karta tytułowa "Snu o szpadzie",/144/z żoną Anną i córką Moniką w Zakopanem w 1917 roku,/156/w 1919 roku w Zakopanem /157/w czasie akcji plebiscytowej na Warmii i Mazurach

cytaty: "Chciałbym posłać ci ostatnią swą powieść, na tle Rudg osnutą, a z opowiadań ciotki Józefy Saskiej, Twej babki zaczerpniętą p.t."Wierna rzeka".

List do Stanisława Piołun-Noyszewskiego

9. Plansza ilustracyjna VIII (tab. 8)
 Warszawa-Konstancin. Uschyłku życia./1920-1925/

fotosy:/162/willa "Świt w Konstancinie", /167/przy pracy w willi w Konstancinie,/169/fragment mieszkania pisarza w Zamku Królewskim w Warszawie,/170/z córką Moniką w Zamku,/171/z córką Moniką,/175/ilustracja do "Przedwiośnia", /182/ Puszcza Jodłowa

cytaty:"Jestem w Konstancinie, gdzie zabieram się do napisania studium "Snobizm i postęp".

List do K.Czarnockiego

"Przeniosłem się ze wsi do Warszawy. Mieszkam teraz w Zamku, gdyż tu dostałem mieszkanie".

List do K.Czarnockiego

"Puszcza jest niczyja- nie moja ani twoja, ani nasza jeno boża, święta".

"Puszcza Jodłowa"

Scenariusz wystawy
 Muzeum Regionalnego
 w Koziencach pt. „Życie
 i twórczość Stefana
 Żeromskiego”, 1988 r.

Państwowy Teatr
 Powszechny im. Jana
 Kochanowskiego
 w Radomiu, sygn. 40,
 s. 10a-11.

Stefan Żeromski
"Dzienniki"

1882 - 1890

scenariusz i reżyseria:
DANIELA ZBOROWSKA

muzyka:
ANDRZEJ PANUFNIK
wybór fragmentów utworów:
TADEUSZ KACZYŃSKI

aktorzy:
BOGDAN KOZYRA, CEZARY NOWAK, TOMASZ PREMIASZ - STRUŚ

oprawa plastyczna: MARTA KODYM

premiera 24 marca 1995 r.

z okazji

ROKU STEFANA ŻEROMSKIEGO

i wystawy

"STEFAN ŻEROMSKI 1864 - 1925"

MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE
Al.Solidarności 62

**Druk promujący spektakl „Dzienniki” Stefana Żeromskiego,
1995 r.**

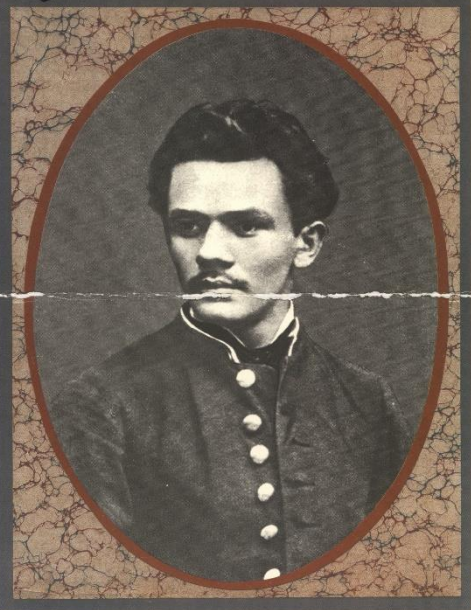
***Państwowy Teatr Powszechny im. Jana Kochanowskiego
w Radomiu, sygn. 307.***

Plakat zapowiadający spektakl „Dzienniki” Stefana Żeromskiego,
1995 r.

Państwowy Teatr Powszechny im. Jana Kochanowskiego w Radomiu,
sygn. 307.

"Dzienniki"
Stefana Żeromskiego
1882 - 1890
RESURSA

ZAPRASZA:
23.11.96 r. *Premiera - marzec 1995 r.* godz.: 9⁰⁰
10³⁰

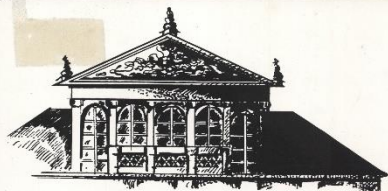
*SCENA U RADZIWIŁŁÓW
MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI
Al. Solidarności 82

WYDZIAŁ KULTURY I SZTUKI
URZĄD GMINY
Warszawa - Centrum

Bilety: 3,5 zł

WOJEWÓDZKI OŚRODEK KULTURY I SZTUKI
26-600 Radom, ul. Malczewskiego 16 Tel. 255-84, 242-63
63-26-25

RESURSA

ZAPRASZA NA SPEKTAKL:

DZIENNIKI

STEFANA ŻEROMSKIEGO

REŻYSERIA - DANIELA ZBOROWSKA
MUZYKA - ANDRZEJ PANUFNIK

DATA 23.11.96 GODZINA 9⁰⁰, 10³⁰ WSTĘP 3,5 zł.

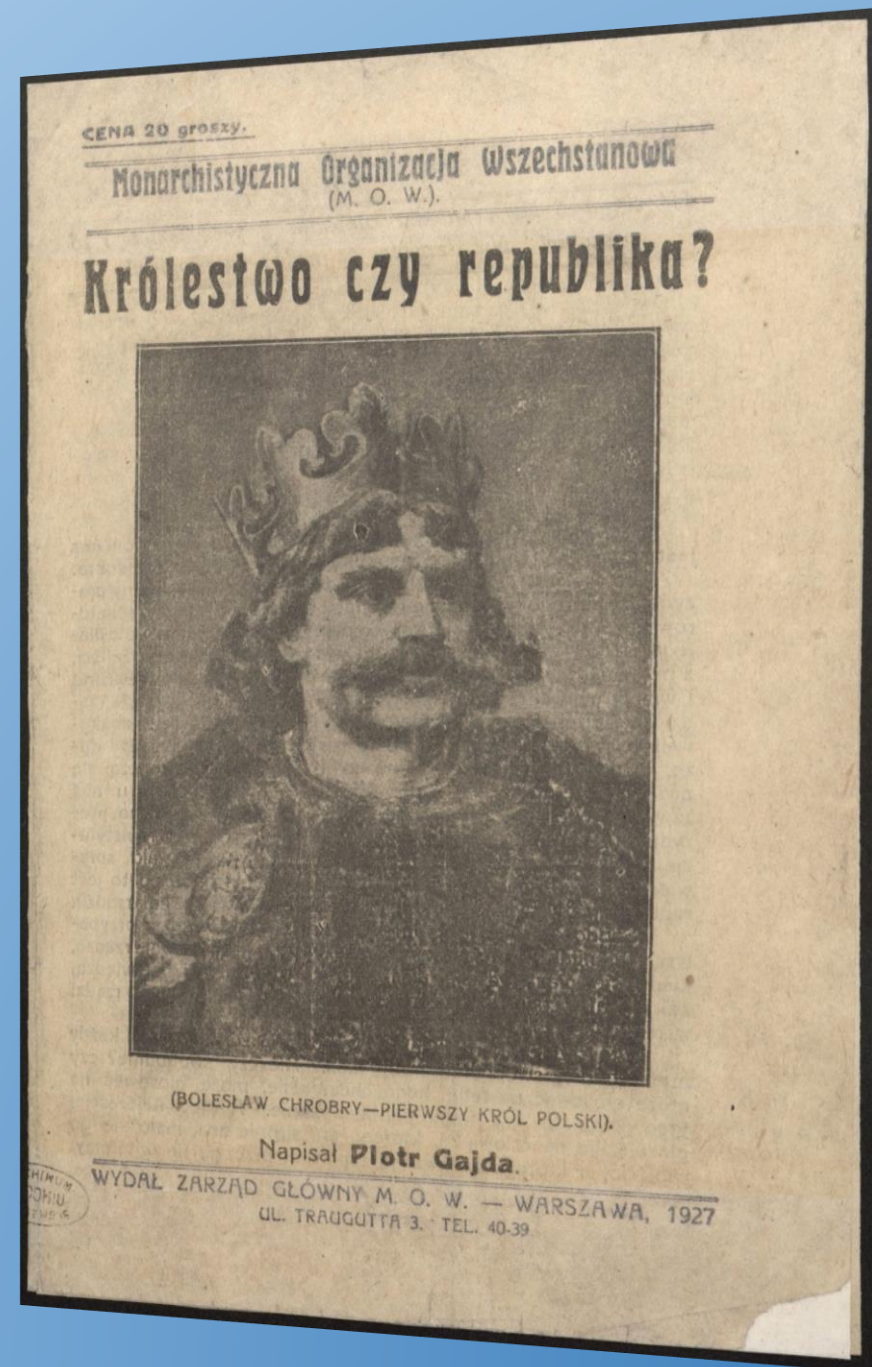
Zaproszenie na spektakl „Dzienniki” Stefana Żeromskiego, 1996 r.

Wojewódzki Ośrodek Kultury i Sztuki "Resursa" w Radomiu, sygn. 307.

**Fragment broszury autorstwa Piotra Gajdy
pt. „Królestwo czy republika?” wydanej przez Zarząd
Główny Monarchistycznej Organizacji Wszechstanowej.
Na obwolucie portret Bolesława Chrobrego pędzla Jana
Matejki, 1927 r.**

***Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku,
sygn. 1899.***

**Plakat promujący Kongres Kultury. Dokument przedstawia
głowicę „Szczerbca”, miecza koronacyjnego królów
polskich, 1966 r.**

***Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych po 1945 roku,
sygn. 331.***

**Fragment pisma oficerów Legionów Polskich do Naczelnego
Komitetu Narodowego z prośbą o opiekę nad wojskiem
i przekształceniem Legionów w Wojsko Polskie. Pod
dokumentem podpisał się między innymi Kazimierz
Sosnkowski.**

**Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku,
sygn. 1580.**

tworzenia zdalnych do dalszych trudów formacji wojska polskiego. Stan obecny każdego z pułków nie przekracza liczby 300-400 kassabónów. Żołnierz schorowany i wyczerpany do ostatnich granic, masowo w dalszym ciągu odchodzi do szpitali. W tych warunkach egzystencję Legionów można liczyć na tydzień.

7. Szczególnie w sprawie szkół oficerskich, o których zamierzonym utworzeniu nastąpiła oficjalna zapowiedź, wyrażamy oparte na dwuletnim doświadczeniu wojennym przekonanie, iż wydać one mogą dobre rezultaty, gdy kmdt. szkoły, personel nauczycielski i zespół uczniów dobrany będzie nie z pośród etapowców, lecz z pośród występujących oficerów i podoficerów frontowych. W razie nieuwzględnienia powyższej zasady, projektowane szkoły oficerskie staną się terenem protekcyjnych praktyk, wygodnym azylum dla wszelkiego rodzaju "dekowników", wreszcie krzycząca i wysoce niemoralną niesprawiedliwość w stosunku do dziesiątek oficerów, którzy w twardym trudzie bojowym starali się o zdrowie i siły, w stosunku do setek występujących podoficerów, wyczekujących napróżno awansu nieraz od początku wojny.

8. prosimy by we wszystkich sprawach dotyczących wojskowości polskiej, zwoływana była komisja wojskowa, złożona z wyższych oficerów legionowych z frontu, którzy przecież posiadają w tym kierunku najlepsze doświadczenie i dobrą wolę. Punkt ten uważamy za nadzwyczaj ważny, gdyż dotychczas wszystkie zmiany spadały na nas bez żadnego stosowania się do naszego życia i naszych potrzeb, co z konieczności wywoływało tarcia i nieporozumienia.

Uważamy następnie za wskazane, by wszelkie pomocnicze funkcje w NKN oraz instytucjach powstać mających obsadzone były, przez oficerów i żołnierzy, którzy stracili zdrowie na froncie. W przekonaniu, że N.K.N. zrozumie nas i nasze najlepsze intencje wyrażamy nadzieję iż wszelkie techniczne sprawy dotyczące załatwić będzie w porozumieniu i kontakcie z ludźmi najkompetentniejszymi w tym kierunku t. j. przedstawicielami formacji wojskowych. Czujemy się w końcu w obowiązku wyjaśnić, iż Rada Pułkowników powstańcalem osiągnięcia jednolitości wewnątrz wojska. Fatalne warunki, beznadziejne położenie i stan Legionów, wobec braku pomocy z zewnątrz, wymusiły wszczęcie akcji, mającej na celu samodzielne uzyskanie prymitywnych praw, wreszcie poprostu utrzymanie i istnienie szeregów naszych.

Podpisani z radością powitają moment, gdy troski powyższe obejmie silna i niezawodnie odpowiednia instytucja polityczna.

W polu dn. 30 sierpnia 1916r.

Podpisali: Józef Piłsudski mp. Józef Haller de Hallenburg
Kazimierz Sosnkowski mp. Bolesław Rojamp .

**Odezwa do obywateli wzywająca do poparcia Komitetu Obrony Narodowej
oraz informująca o aresztowaniu Józefa Piłsudskiego i pułkownika
Kazimierza Sosnkowskiego, 1917 r.**

Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku, sygn. 1551.

O B Y W A T E L E !

Szereg niesłychanych łupiestw, zniewag i gwałtów, których ofiarą pada Polska podczas wojny obecnej, uwieczony został czynem zaiste bezprzykładnym.

W nocy 22 lipca aresztowani i wywiezieni zostali Komendant Piłsudski i były szef sztabu 1-szej Brygady pułkownik Sosnkowski. Jako powód uwięzienia podaje urzędowy komunikat niemiecki przejazd granicy przez J. Piłsudskiego za sfalszowanym dokumentem podróznym. Jak zawsze nie poprzestając na gwałcie usiłują Niemcy ofiary swoje zniewazyć. Gen. Beseler, który sam się ma zapewne za człowieka honoru każe czy pozwala bezczęście twórcę polskiego czynu zbrojnego, dla tego tylko, że ma w ręku siłę, która mu zapewnia bezkarność. Niewiadomo doprawdy co w tym czynie podziwiać: bezgraniczne kłamstwo pruskiego Junkra czy bezwstydną obłudę krzyżacką. Nie można dził z powodów łatwo zrozumiałych ustalić, co w tym oskarżeniu niemieckim jest prostru bezczelnym kłamstwem, a co obłudnym rozdymaniem faktów bez żadnego znaczenia. Gdy nas zapewniają jednakże władze okupacyjne, że one tu nie dopuszczą stosunków nie opartych na prawie, musimy im przypomnieć, że one same są w Polsce przede wszystkim bezprawiem. Bezwstydnie lubiące ich autorów komunikaty nie zwiada u nas nikogo. Uwierzyć mu wśród Polaków mogą Ci tylko, którzy uporeczywem szczeniem w prasie jawnej i tajnej, którzy drogą denuncjacji i poufnych memorjałów zachęcali władze niemieckie, by się odważyły usunąć z kraju tych, których wskazały jako źródło oporu. Po za tem niema w Polsce dziecka, któreby nie wiedziało, że Ci dwaj, których uwięziono nietylko siewtórcaami polskiego wojska, ale stali nieugięte na straży jego czci i niezawisłości, a ręka obcego zbira wzięła ich wówczas, gdy powagą swych nazwisk nie chcieli osłaniać szalbierzczych matactw, prowadzących do zagłady i zwyrodnienia świetnego czynu Legionów. Panie generale Beseler! błoto, którem pan ciskał, spadło na pańską twarz. Szereg aresztowań i wywożeń najlepszych naszych ludzi godnie zakończył jeden z okresów stosunków polsko-niemieckich. Tym ostatnim czynem rozdarły już jawnie Niemcy akt listopadowy, który z takim hałasem jako wyraz nowych dążeń szlachetnych chciały całemu światu zalecić. Fakt ten przyjmujemy do wiadomości z całem spokojem: nad fałszywego dobroczyńcę lepszy wróg jawny.

Naród polski byłby gotów lojalnie i szczerze ująć dłoń, któraby chciała go podźwignąć z niedoli. Ale naród polski nie jest jeszcze tak słaby i zniekształtany, by dobrowolnie podawał szyję pod nową obróżę—On który tak długo z wsgardą i niezłomną stałością odplerał najdziksze gwałty moskiewskie. Gdy mocarstwa centralne łącznie z fałszywymi słowami przyjaźni rzucają nam pogrożki przemocy, musimy zaznaczyć, że w Polsce nietylko pogrożek, ale i samych aktów przemocy każdy się już lekkać odczuzył oddawna. Gdy się nam roztwierają naroście drzwí na starą drogę męczeństwa zachęci to tylko wszystko, co jest w Polsce zdrowem i żywym do skupienia się przy s.tandarze zupełnej niezawisłości. Drogę ugody i niewolniczego podania się pozostawiamy podłym i upadłym duchem. Niech ich po niej—ku ucieście okupanta i jego zysków szalbierzczych—prowadzi Rada Stęnu.

Tych zaś, którzy chcą Polskę budować dla Polski, którzy ku niej wyciągają ręce nie po nagrodę, ale jak się wyciąga matce swej na ratunek, tych wszystkich, dopóki nie powstanie prawowity Rząd Narodowy, wzywamy, by skupili się w kolo nas, by poparli nas w dążeniu do odparcia choćby gwałtem wszelkiej przemocy i gwałtu.

Komitet Obrony Narodowej.

w Warszawie dn. 23 lipca 1917 r.

**Rozporządzenie o obowiązkowym zgłoszeniu przedmiotów
mogących służyć do celów łączności wojskowej.
Pod dokumentem, za Ministra Spraw Wojskowych,
podpisał się gen. ppor. Kazimierz Sosnkowski, 1919 r.**

**Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku,
sygn. 1419.**

ROZPORZĄDZENIE

o obowiązkowym zgłoszeniu przedmiotów, mogących służyć do celów łączności wojsk.

§ 1.

Na podstawie art. 2, 5 i 16 Ustawy z dnia 11 kwietnia 1919 r. o rzeczowych świadczeniach wojennych (Dz. Pr. Nr. 32 poz. 264) art. 3 i 7 wykonawczego do rzeczowej Ustawy rozporządzenia Ministrów Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych z dn. 1 maja 1919 r. (Monitor Polski Nr. 100 i 101) i rozporządzenia tychże Ministrów z dnia 29 kwietnia 1919 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku świadczeń wojennych (Monitor Polski Nr. 88) zarządza się przymusowe zgłaszanie wyszczególnionych w §§ 2 i 3 przedmiotów, będących w posiadaniu wszelkich osób fizycznych i prawnych, stowarzyszeń, związków i instytucji, z wyjątkiem urzędów państwowych.

§ 2.

Zgłoszeniu podlegają:

- 1) aparaty i urządzenia telegraficzne Morsego, Hughesa, Siemens a i inne, oraz przybory i części składowe do nich,
- 2) aparaty i urządzenia telefoniczne wszelkich typów, oraz przybory i części składowe do nich,
- 3) aparaty i urządzenia radiotelegraficzne, oraz przybory i części składowe do nich,
- 4) przewody i kable miedziane, izolowane i nieizolowane, drut żelazny cynkowy i krzemobronzowy o średnicach 1 do 6 mm.,
- 5) izolatory porcelanowe telegraficzne i telefoniczne typu Nr. 1, 2 i 3,
- 6) materiały izolacyjne: ebonit, kauczuk, gutaperka, mika, szellak, kalafonja, tektura prasowana (pres-pah) i t. p., oraz taśma izolacyjna wszelkich rodzaj i wielkości,
- 7) ogniwa suche i mokre wszelkich rodzaj i wielkości,
- 8) materiały do wyrobu ogniw, salmiak, siarczan miedzi, kwas siarkowy, siarczan magnezu, węgieł retortowy, prasowane i t. p.

§ 3.

Pozatem zgłoszeniu podlegają psy ras następujących:

- 1) niemieckie psy owczarskie, 2) syberyjskie psy owczarskie, 3) Dobermany, 4) Airodale, 5) Terriers, 6) Rotwieler, oraz gołębie pocztowe.

§ 4.

Osoby, w których posiadaniu znajdują się wskazane przedmioty, winny najpóźniej do dnia 30 listopada r. b. złożyć do władz administracyjnych I instancji (art. III Ust. 1 i 2 rozporządzenia z dnia 1 maja r. b.) deklaracje pisemne zawierające szczegółowe i ścisłe dane co do rodzaju, ilości i miejsca znajdowania się tych przedmiotów, oraz imię i nazwisko właściciela.

§ 5.

Obowiązek zgłoszenia aparatów i urządzeń telefonicznych stanowiących własność przedsiębiorców, a znajdujących się w lokalu abonentów, ciąży na przedsiębiorcach.

§ 6.

Ministerstwo Spraw Wojskowych może nakazać składanie władzom wskazanym w § 4 dodatkowych deklaracji o wszelkich zmianach, jakie zaszły po złożeniu deklaracji pierwotnych (§ 4) co do zawartych w nich danych, czy to wskutek przeniesienia wyszczególnionych w nich przedmiotów do innego miejsca, czy wskutek ich zbycia. Obowiązek składania deklaracji dodatkowych może być nakazany zarówno odnośnie do wszystkich przedmiotów, wyszczególnionych w § 2, jak i do poszczególnych ich kategorii.

§ 7.

Winni uchylenia się od wykonania niniejszego rozporządzenia będą karani w drodze administracyjnej na mocy art. 15 Ustawy o rzeczowych świadczeniach wojennych. (Kary: areszt do jednego roku, lub grzywna do Mk. polskich 100.000 niezależnie od konfiskaty podlegających obowiązkowemu świadczeniu przedmiotów).

§ 8.

Niniejsze rozporządzenie nabiera mocy od dnia ogłoszenia w Monitorze Polskim.

Za Ministra Spraw Wojskowych:

SOSNKÓWSKI — gen. ppor., w. r.

Warszawa, dn. 5 listopada 1919 r.

Za Ministra Spraw Wewnętrznych:

JÓZEF BEK, w. r.

STAROSTWO w RADOMIU.

Radom, dn. 12 listopada 1919 r.

L. 2430/II.

2.

Podając do powszechnej wiadomości powyższe rozporządzenie nadmieniam, iż deklaracje winny być składane do Starostwa tutejszego (pokój Nr. 8).

Ogłoszenie o powołaniu do wojska byłych oficerów narodowości polskiej urodzonych w latach 1879-1888, podpisane przez II Wiceministra Spraw Wojskowych Generała podporucznika Kazimierza Sosnkowskiego, 1919 r.

Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku, sygn. 1124.

POWOŁANIE DO WOJSKA.

OGŁOSZENIE.

Komendant Powiatowej Komendy Uzupelnień w Radomiu podaje do powszechnej wiadomości następujące:

Na podstawie ustawy z dnia 17 Czerwca 1919 r. „O spisie Oficerów” (Dziennik praw Nr. 50 z dnia 25 Czerwca 1919 r. poz. 325) powołuje na czas wojny byłych oficerów narodowości polskiej, urodzonych w latach: 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887 i 1888, którzy należą do następujących kategorii:

- 1) b. Oficerowie wojsk technicznych,
- 2) b. Oficerowie Artylerji,
- 3) b. Oficerowie Wojsk Kolejowych,
- oraz 4) b. Oficerowie, którzy należą do następujących kategorii zawodowych:
  - a) technicy inżynierowie budowlani,
  - b) inżynierowie architektów,
  - c) inżynierowie mechanicy,
  - d) inżynierowie elektro-technicy,
  - e) inżynierowie chemicy,
  - f) inżynierowie górniczy,
  - g) inżynierowie leśni,
  - h) technicy i inżynierowie kolejowi,
  - i) urzędnicy kolejowi służby ruchowej,
  - j) wszyscy, którzy ukończyli średnie szkoły techniczne i przemysłowe, lub wyższe szkoły bez dyplomu, lub z dyplomem niepaństwowym w myśl ad. a do g. wymienionych kategorii.

Objęci powyższym rozkazem zgłoszą się dnia 18 grudnia w miejscowej P. K. U. Radom, celem poddania ich przeglądowi lekarskiemu.

Ci z powołanych oficerów, co do których zostały przez ich teraźniejszą władzę wniesione wnioski reklamacyjne o odroczenia, powinni w dniu przeglądu, t. j. 18 grudnia przedstawić w P. K. U. zaświadczenia, że wnioski o odroczenie dla nich są wniesione.

Uznani przez Komisję za zdatnych do służby frontowej zgłoszą się dnia 3 stycznia 1920 r. do Stacji Zbornej w Warszawie.

Kto z powołanych niniejszym rozkazem nie stawi się w oznaczonym terminie będzie w myśl art. 5 tejże ustawy karany przez powszechne sądy karne więzieniem do lat dwóch, zaś na obszarze, na którym obowiązuje kodeks austriacki, aresztem ścisłym do lat dwóch. Prócz tego utracą wszelkie prawa i przywileje, płynące z poprzednio uzyskanego stopnia oficerskiego.

Radom, dnia 8 Grudnia 1919 roku.

Za zgodność:
K A M I Ń S K I
pułkownik i Komendant P. K. U. Radom.

II-gi Wiceminister Spraw Wojskowych
SOSNKOWSKI (m. p.)
Generał podporucznik

PRZEPISY DOTYCZĄCE WERBUNKU DO ARMII OCHOTNICZEJ.

Przepisy dotyczące werbunku do armii ochotniczej
podpisane przez Wiceministra Spraw Wojskowych
Generała-porucznika Kazimierza Sosnkowskiego, 1920 r.
Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku,
sygn. 3692.

- 1) Jako ochotnicy mogą się zgłaszać wszyscy obywatele Państwa Polskiego, dotychczas poborem przymusowym nieobjęci, oraz ci poborowi, którzy otrzymali odroczenia (reklamowani), a mianowicie:
    - a) szeregowi od 17-go do 42-ego roku życia,
    - b) oficerowie do 50 roku życia.
  - 2) Ochotnicy zobowiązują się przez złożenie specjalnej deklaracji do pełnienia służby wojskowej na czas wojny (prośby o zwalnianie wcześniejsze będą uwzględnione tylko w wypadkach wyjątkowych).
  - 3) Małoletni mają się wyrażać zezwoleniem rodziców, wrazi opiekunów.
  - 4) Z chwilą złożenia deklaracji ochotnik staje się żołnierzem armii regularnej. Obowiązują go zatem z tą chwilą wszystkie rygory wojskowe oraz przysługują wszystkie bez wyjątku prawa na równi z żołnierzem, pełniącym służbę wojskową z poboru.
  - 5) Ochotnikowi przysługują po złożeniu deklaracji i przed wcieleniem do oddziału 3-dniowy urlop dla załatwienia spraw osobistych.
  - 6) Jako ochotników przyjmuje się tak zdolnych do pełnienia służby frontowej (klasyfikacja A), jak zdolnych do pełnienia służby wartowniczej (klas. B), oraz zdolnych tylko do służby kancelaryjnej (klas. C).
  - 7) Ci, którzy służąc już poprzednio w jakiegokolwiek armii, otrzymali tamże stopień oficerski (równorzędny) lub podoficerski i o ile udowodnią to odpowiednimi dokumentami, lub wiarygodnymi świadkami, zatrzymują na czas wojny jako ochotnicy swój posiadany w tych armjach stopień wojskowy bez względu na cenzus wykształcenia, obowiązujący obecnie w W. P. dla osiągnięcia tych stopni.
  - 8) Dalsze awansowanie ochotników odbywać się będzie na ogólnych zasadach, obowiązujących w W. P.
  - 9) Ochotnicy wszelkich zawodów wolnych, którzy w wojsku nie służyli i będą mogli być użyci w armii w swoim zawodzie, otrzymują uposażenie i prawa, związane z etatowym stopniem szeregowym wzgl. oficerskim, którego funkcje będą pełnili.
  - 10) Od chwili zgłoszenia się otrzymują ochotnicy pełne uposażenie i prawa osób wojskowych, pełniących obowiązkową służbę czynną, w myśl obowiązujących ustaw, rodziny ich zaś mają prawo do zasiłków na ogólnych zasadach, przewidzianych dla rodzin osób wojskowych, pełniących służbę obowiązkową.
  - 11) Przyniesione przez ochotników przedmioty umundurowania (płaszcz, bluza, spodnie, bielizna i t. p.) i wyekwipowania (pasy, ładownice, flaszki polowe i t. p.) jak również siódła i uprzęże będą przez wojskowość odkupywane. Należne kwoty otrzymywać będą ochotnicy natychmiast na rękę. Ochotnicy, którzy przynieśli ze sobą zasadnicze części umundurowania (płaszcz, bluza, spodnie i trzewiki) otrzymują przy demobilizacji bezpłatnie mundur wojskowy.
  - 12) Przeprowadzone przez ochotników własne konie odkupują od nich wojsko, przyczem konie te przechodzą na własność skarbu, z tem jednak dla ochotnika udogodnieniem, że w czasie służby koń ten jest przydzielony do jego użytku, przy demobilizacji zaś ma on prawo pierwotnego swego dawnego konia za cenę nie wyższą, niż szacunkowa.
  - 13) Konie, siódła i rymaszunek koni ochotników, którzy nie zechcą odstąpić tych przedmiotów za zapłatą wojskowości, mogą pozostać ich własnością, przyczem konie takie są utrzymywane i żywione na koszt skarbu, konie te zostają jednak oszacowane przez specjalne komisje.
  - 14) W razie utraty własnego konia nie z winy ochotnika, t. j. z powodu działań wojennych i służby wojskowej wogóle, otrzymuje on od wojskowości odszkodowanie za utraconego konia w wysokości, jaka została ustalona przy oszacowaniu konia.
  - 15) Przy demobilizacji, lub zwolnieniu z wojska, ochotnik zabiera sobie własnego konia z siódłem i rymaszunkiem.
  - 16) Ochotnicy mają się zgłaszać w zapasowych formacjach wojskowych, a mianowicie ci, którzy chcą służyć:
    - a) w piechocie — do najbliższego baonu zap. piech.
    - b) w jeździe — do następujących szwad. zap. jazdy:

<ol style="list-style-type: none"> 1) z O. Gen. Warszawa do szwad. zap. 1 p. szwol. w Warszawie 2) " " Lublin " " " 12 p. ul. w Zamocisku 3) " " Kielce " " " 6 p. ul. w Bedzynie 4) " " Łódź " " " 3 p. ul. w Kaliszu 5) " " Kraków " " " 8 p. ul. w Krakowie 	<ol style="list-style-type: none"> 6) z O. Gen. Lwów do szwad. zap. 14 p. ul. we Lwowie 7) " " Poznań " " " 16 p. ul. w Bydgoszczy 8) " " Grodno " " " 13 p. ul. w Grodnie 9) " " Pomorze " " " 18 p. ul. w Grudziądzu.
---	---
- 17) Poza tem mogą się ochotnicy, chcący służyć w jeździe, a przybywający z własnymi końmi, zgłaszać w najbliższych Dowództwach lokalnych, skąd będą odesłani grupami na koszt wojskowości (za biletemi wojskowymi) do odpowiedniego szwadronu zap. jazdy.
  - a) w artylerji, wojskach technicznych (saperzy, lotnicy, wojska samochodowe i t. p.) i w służbach (sanitarna, gospodarcza, weterynaryjna, uzbrojenia i t. p.) do najbliższych formacji zapasowych tych broni i służb, wzgl. zakładow.
  - b) w formacjach wartowniczych i etapowych — w najbliższych baonach zapasowych piechoty i jazdy odpowiednio etapu-wartowniczych.
  - c) informacji o miejscach postoju formacji zapasowych udzielać będą komandy placów P. K. U., wzgl. powiatowi oficerowie ewidencyjni.
- 18) Ochotnicy wszelkich zawodów wolnych mają się zgłaszać w Dowództwie lokalnym najbliższym ich miejsca zamieszkania, skąd zostaną skierowani do właściwego miejsca przeznaczenia.
- 19) Do poszczególnych rodzajów broni i służb przyjmuje się ochotników z następującymi kwalifikacjami:
  - a) do piechoty — wszystkich odpowiadających warunkom podanym w p-kt. 1 i 2.
  - b) do jazdy — tych, którzy już poprzednio służyli gdziekolwiek w jeździe, lub którzy przygotowują za sobą własnego konia.
  - c) do artylerji, wojsk technicznych i służb — tych, którzy już w tych broniach wzgl. służbach przedtem służyli, lub jako rzemieślnicy i wogóle fachowcy nadają się do pełnienia tamże specjalnej służby wojskowej.
  - d) do wojsk wartowniczych — tych, którzy przy zaciągu otrzymają klasyfikację B, lub C.
- 20) Zaciąg będą przeprowadzali w formacjach zapasowych piechoty i jazdy osobne Komisje Zaciągowe z udziałem Komisji Zaciągowej z udziałem lekarza wojskowego i przedstawiciela starostwa, oraz dwóch przedstawicieli miejscowego społeczeństwa.
- 21) Komisje Zaciągowe urzędują codziennie od godz. 10-ej do 14-ej.
- 22) Ochotnicy winni przynosić ze sobą wszystkie dokumenty osobiste, potrzebne dla ewentualnego stwierdzenia ich szarzy z czasów służby wojskowej i potrzebne przy poborze wogóle; małoletni zaś zezwolenie rodziców, względnie opiekunów.
- 23) Ochotnicy będą na przeciąg 5-ciu lat po ukończeniu wojny wolni od wszelkich ćwiczeń wojskowych, jakie będą musieli odbywać powoływani na świadczenia rezerwicy.
- 24) Słuchaczom szkół wyższych oraz tym uczniom szkół średnich, którzy w bieżącym roku zdali egzamin dojrzałości i mieli zamiar wstąpić do szkoły wyższej, będzie policzony semestr względnie trymestr opuszczony przez nich wskutek ochotniczej służby wojskowej (odpowiednie zarządzenia szczegółowe zostaną wydane oddzielnie przez Ministerstwo Oświaty).
- 25) Uczniowie szkół średnich, którzy otrzymali promocję do klasy ósmej, lub klasę ósmą ukończyli, nie uzyskawszy świadectwa dojrzałości, będą mogli po wyjściu z wojska zdawać znowa egzamin maturalny (wojenny). Uczniom innych klas, po wyjściu z wojska będzie dana możliwość kontynuowania nauki w tej samej szkole i klasie, do której otrzymali promocję, oraz pomoc dla wyrównania braków. To samo odnosi się do uczniów szkół równorzędnych ze średnimi ogólnokształcącymi (odnośne zarządzenia szczegółowe zostaną wydane oddzielnie przez Ministerstwo Oświaty).

Za zgodność
SZEŃ ODDZ. I SZT. M. S. WOJSK.
(—) PRICH
(Pułkown. Sz. Gen.).

Warszawa, dn. 4 lipca 1920 r.

WICEMINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
(—) SOSNKOWSKI
Generał-porucznik.

Rozporządzenie Wykonawcze

Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej do Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. № 63 ex 1920, poz. 418), o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób, pełniących służbę w Wojsku Polskiem z poboru i ochotniczo.

(Dziennik Ustaw Nr. 80 z dn. 21 sierpnia 1920 r., poz. 537).

Na zasadzie art. 15 Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dn. 20 lipca 1920 r., o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób, pełniących służbę w Wojsku Polskiem z poboru i ochotniczo (Dz. Ustaw R. P. № 63 ex 1920, poz. 418), zarządza się, co następuje:

Art. 1. W b. zaborze rosyjskim przyznają zasiłki Dowództwa Okręgów Generalnych (Intendentura), a wypłacają Kasy Skarbowe. Na kresach wschodnich, nie włączonych do żadnego D. O. G. przyznaje zasiłki Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich, a wypłacają Starostwa.

W b. zaborze austriackim przyznają zasiłki Powiatowe Komisje Zasiłkowe, a wypłacają Urzędy podatkowe (we Lwowie: Krajowa Kasa Skarbową, a w Krakowie: Filjalna Kasa Krajowa).

W b. zaborze pruskim przyznają i wypłacają zasiłki Wydziały Powiatowe (miejskie wzgl. ziemskie).

W razie przesiedlenia się rodziny szeregowego w obrębie tego samego byłego zaboru, co do sposobu dalszej wypłaty zasiłków, mają zastosowanie dotychczasowe przepisy, obowiązujące w poszczególnych b. zaborach.

W razie stałego przesiedlenia się rodziny z jednego b. zaboru do innego, obowiązana jest ona zawiadomić o tem bezzwłocznie Dowództwo Okręgu Generalnego (Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich, Powiatową Komisję Zasiłkową, Wydział Powiatowy), które zasiłek przyznało, z dołączeniem karty wypłat wzgl. arkusza płatniczego i podaniem nowego stałego miejsca zamieszkania, na co otrzymuje potwierdzenie odbioru. Na skutek powyższego zawiadomienia, Dowództwo Okręgu Generalnego (Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich, Powiatowa Komisja Zasiłkowa, Wydział Powiatowy) zarządzi wstrzymanie dotychczasowej wypłaty i przesyła wszystkie akta zasiłkowe tej rodziny—władzy, która ze względu na nowe miejsce stałego jej zamieszkania dla przyznania zasiłku jest właściwą, a to w celu przyznania dalszego zasiłku od dnia wstrzymania, o ile zachodzą nadal warunki z art. 2 Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dn. 20 lipca 20 r. (Dz. U. R. P. № 63 ex 1920, poz. 418).

Art. 2. Prawo do zasiłku zgłasza szeregowy (tak poborowy jak i ochotniczy) w wojskowej władzy zaciągowej (poborowej), która go zaciąga do służby wojskowej. Władze ta mają pouczać zgłaszających się do służby wojskowej o przysługującym im rodzinom prawie do zasiłku wojskowego, wskazując na warunki, pod jakimi zasiłek może być przyznany. Szeregowy obowiązany jest przedłożyć równocześnie poświadczenie dotychczasowego pracodawcy, potwierdzone przez władzę miejscową (gmina, magistrat), ile wynosił miesięcznie jego ostatni zarobek w pieniądzu i w naturze, oraz czy rodzina jego pobierała bądź nie nadal i w jakiej wysokości od tego pracodawcy jakieś pobory (wynagrodzenie, zarobki) w pieniądzu i w naturze przez czas jego służby w wojsku. Władze zaciągowe (poborowe) obowiązane są wypełnić ściśle i szczegółowo formularz zgłoszenia dla każdego ubiegającego się o zasiłek dla rodziny. Po wypełnieniu formularza podpisuje go szeregowy, jakoby dowódca władzy zaciągowej (poborowej) i zaopatrzone w pieczęć. Przed podpisaniem formularza przez szeregowego, należy mu zwrócić uwagę na obowiązek podania szczegółów i dat zgodnie z prawdą, oraz skutki podania dat nieprawdziwych.

Wypełniony formularz zgłoszenia wraz z kwestionariuszem i dostarczonym przez szeregowego poświadczeniem pracodawcy, przesyła władze zaciągowe (poborowe) bezzwłocznie władzy administracyjnej pierwszej instancji (Starostwu, Komisarjatowi Rządu, Magistratowi i t. p.), ostatniego miejsca zamieszkania rodziny. Władze te zarządzają natychmiast sprawdzenie stanu rodzinnego i materialnego rodziny szeregowego, według przepisów obowiązujących dotychczas w poszczególnych b. zaborach i przesyłają następnie wypełniony przez władzę miejsca zamieszkania rodziny szeregowego kwestionariusz, wraz z formularzem zgłoszenia i załącznikami tej władzy, która zasiłek przyznaje.

Szeregowy może zgłosić prawo do zasiłku dla rodziny także w oddziale (zakładzie), w którym pełni służbę. Oddział (zakład) przesyła wówczas formularz zgłoszenia, wypełniony i podpisany przez szeregowego i dowódcę władzy uprawnionej do przyznania zasiłku.

Rodzina szeregowego może wnieść zgłoszenie o zasiłek wprost do władzy uprawnionej do jego przyznania, jeśli posiada poświadczenie władzy wojskowej, stwierdzające, w jakim charakterze, od jakiego czasu i w jakim oddziale szeregowy pełni służbę. Poświadczenie to należy dołączyć do podania.

Art. 3. Rodzice oficerów uprawnieni są do pobierania zasiłków w myśl art. 10 cyt. rozporządzenia, o ile oficer nie pobiera dodatku na żonę i dzieci. W tym wypadku rodzice oficera wnoszą zgłoszenie wprost do właściwej władzy, przyznającej zasiłek, dołączając poświadczenie Komisji Gospodarczej oddziału, w którym oficer pełni służbę, iż nie pobiera on dodatku na żonę i dzieci. O przyznaniu zasiłku dla rodziców mogą tylko oni prosić, a nie oficer.

Art. 4. O ile w Wojsku Polskiem służy równocześnie dwie lub więcej osób z tej samej rodziny (np. ojciec i syn, dwaj synowie), rodzina (rodzice, żona) może pobierać zasiłek tylko za jednego szeregowego.

Art. 5. Szeregowym niezawodowym, którzy pobierali dotychczas wprost z Komisji Gospodarczych zasiłek wojskowy dla członków rodziny, przez który nie rozumie się jednak dodatków na żonę i dzieci, mają Komisje wstrzymać wypłatę tego zasiłku z dniem 31 lipca 1920 r., a nowe zgłoszenie o zasiłek przesyłać bezzwłocznie właściwej władzy asygnującej z dokładnym oznaczeniem czasu, do którego zasiłek został przez Komisję Gospodarczą wypłacony.

Rodzice tych szeregowych, zawodowych, którzy nie pobierają z kas wojskowych dodatku na żonę i dzieci, mają prawo do zasiłku na podstawie art. 2 cyt. rozporządzenia.

Art. 6. Władza, asygnująca zaopatrzenie wdowie i sierocie względnie rentę inwalidzką, winna zawiadomić tak kasę, wypłacającą zasiłek, jak i władzę, asygnującą go, o dniu, od którego przyznano to zaopatrzenie względnie rentę, a to w celu wstrzymania dalszej wypłaty zasiłku z tym dniem. Kasa wypłacająca ma w tym wypadku podać władzy która asygnowała powyższe zaopatrzenie względnie rentę, a przypadających tem samem do potrącenia z zaopatrzenia względnie renty.

Art. 7. Przerwa w wypłacie zasiłku z powodów wymienionych w punktach a) i c) art. 7 cyt. rozporządzenia, może nastąpić dopiero wtedy, gdy od chwili zaistnienia tych powodów upłynęło conajmniej dwa tygodnie.

W razie uzyskania przez szeregowego urlopu dłuższego niż trzy miesiące, przerwa w wypłacie zasiłków następuje z dniem, w którym szeregowy ukończył pierwsze trzy miesiące.

Art. 8. Rodziny, zamieszkałe w miejscowościach, wymienionych w zamieszczonym poniżej dodatku do art. 8 niniejszego rozporządzenia, będą pobierać zasiłki w wysokości, określonej pod A) art. 8 cyt. rozporządzenia.

Rodziny, zamieszkałe w pozostałych miejscowościach, otrzymują zasiłki, określone pod B) art. 8 cyt. rozporządzenia.

Art. 9. Do przeliczenia kwot, pobieranych dotychczas przez rodziny szeregowych tytułem zasiłków wojskowych na kwoty unormowane cyt. rozporządzeniem, obowiązane są władze, uskuteczniające wypłatę. Przeliczenie to winno być niezwłocznie dokonane tak, by rodziny szeregowych otrzymywały zasiłki według norm, ustalonych cyt. rozporządzeniem, najpóźniej do 2 miesięcy od chwili ogłoszenia niniejszego rozporządzenia. Do tego czasu rodziny pobierają nadal tytułem zaliczki na nowe kwoty zasiłkowe—dotychczasowe kwoty zasiłkowe tak, by wypłata zasiłku nie doznała przerwy.

Art. 10. Dowództwa oddziałów (zakładów) mają bezzwłocznie donosić o wszystkich okolicznościach, mających wpływ na wypłatę zasiłków lub ich wysokość, a to o wystąpieniu szeregowego z oddziału, urlopie ponad 3 miesiące i zwolnieniu z wojska, odroczeniu służby wojskowej, śmierci, derzejki, zaginięciu, zasądzeniu na karę więzienia, oraz mianowaniu oficerem. U oficerów i szeregowych zawodowych stanu wolnego ponadto — o zawarciu małżeństwa.

Na władzach administracyjnych pierwszej instancji i zwierzchnościach gminnych, oraz członkach rodziny szeregowego, pobierających zasiłek, ciąży obowiązek zawiadomienia o wszystkich powyżej wymienionych, a do wiadomości tych władz wzgl. osób — doszłych zmianach, ponadto zaś o ukończeniu przez dziecko szeregowego 14 lat życia, zaprzestaniu uczęszczania do szkoły przez dziecko, dla którego z tego powodu przyznano zasiłek ponad 14-ty rok życia, oraz o wypadkach, powodujących zgaśnięcie prawa do zasiłku, a przewidzianych w art. 6 cyt. rozporządzenia.

Powyższe doniesienia i zawiadomienia, należy kierować do właściwych władz, wypłacających i przyznających zasiłki.

Na podstawie tych lub z innych źródeł otrzymanych informacji, odnośne władze wstrzymują wypłatę zasiłku.

Art. 11. Wypłata zasiłku do rąk szeregowego jest niedopuszczalna.

Art. 12. Zasiłek, pobrany wbrew postanowieniom Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z 20 lipca 1920 r. i niniejszego rozporządzenia wykonawczego, podlega zwrotowi. O obowiązku zwrotu rozstrzyga władza, asygnująca zasiłek.

Uchwałę, zarządzającą zwrot, należy doręczyć osobie, która zasiłek pobrała, z wezwaniem zwrotu w ciągu dni 30-tu, licząc od dnia następnego po doręczeniu uchwały, pod rygorem egzekucji.

Zasiłek winien być zwrócony do kasy, która go wypłacała. Po bezskutecznym upływie terminu należy przesyłać odpis uchwały, zarządzającej zwrot, właściwej władzy administracyjnej pierwszej instancji, celem przymusowego ściągnięcia nadbranej kwoty.

Art. 13. Członkowie rodziny szeregowego, którzy pobierają z funduszków państwowych zapomogę dla bezrobotnych, nie otrzymują zasiłku wojskowego.

Art. 14. Rodzinom szeregowych, zamieszkałym zagranicą, przyznają i wypłacają zasiłki wojskowe właściwe Konsulaty według oddzielnie określonych norm na warunkach, określonych cyt. rozporządzeniem.

Dodatek do art. 8. Warszawa, Łódź, Lublin, Lwów, Kraków, Poznań, oraz wszystkie miasta powiatowe państwa, a ponadto:

- a) w b. zaborze rosyjskim: Brześć-Litewski, Ostrowiec, Pabjanice, Sosnowiec, Żyrardów i Dąbrowa;
- b) w b. zaborze austriackim: Jaworzno, Siersza, Szczakowa, Tenczynek, Trzebinia miasto i wieś, Borysław, Schodnica, Wolanka, Kleparów, Lewandówka, Zamarstynów, Zniesienie, Krynica-zdrój, Szczawnica, Zakopane, Brzeszcze, Knihin-więc;
- c) w b. zaborze pruskim: Główna, Krempa, Mała, Starołęka, Nowo-Skalmierzycy, Rataje, Winiary, Chełmska, Czersk, Golub, Kamiń, Kowalewo, Łasin, Nowe-Miasto, Pielpla, Radzyn, Skarszewo.

Minister Spraw Wojskowych: w z. Sosnkowski

Minister Spraw Wewnętrznych: w z. Dunikowski

Minister Skarbu: w z. Weinfeld

Minister b. Dzielnicy Pruskiej: W. Kucharski

Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie powołania rocznika 1902 do służby wojskowej z 8 sierpnia 1920 r. Jednym z jego sygnatariuszy był Kazimierz Sosnkowski.

**Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku,
sygn. 1665.**

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie powołania rocznika 1902 do służby wojskowej.

Art. 1. Na mocy ustawy z dnia 15 czerwca 1920 r. (Dz. Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17.VI 1920 r. Nr 48 poz. 298) **powołuje się do służby wojskowej w szeregach Armii Polskiej mężczyzn, urodzonych w 1902 roku po dniu 30 czerwca.**

Art. 2. Osoby objęte art. 1 winny się stawić do Komisji Przeglądowych, które rozpoczną urzędowanie: na terenach na wschód od linii rzek Wkra-Wiśla i San dnia 5 sierpnia 1920 r.

na pozostałym terenie Państwa dnia 30 sierpnia 1920 roku.

Wezwania osobiste do popisowych nie będą rozsyłane.

O miejscu, dniu i godzinie urzędowania Komisji Przeglądowych winni się popisowi dowiedzieć u wójta, względnie w Magistracie.

Popisowi, mający prawo do uzyskania ulg lub odroczeń, winni przynieść ze sobą dokumenty, uzasadniające ich prawo do ulg, względnie odroczeń.

Art. 3. Winni nieusprawiedliwionego niestawienia będą karani w myśl ustawy z dn. 20 lutego 1920 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 20 z dn. 4 marca 1920 r. poz. 104).

Art. 4. Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem jego ogłoszenia.

Warszawa, dnia 8 sierpnia 1920 r.

Minister Spraw Wojskowych:
w z. **SOSNKOWSKI**

Minister Spraw Wewnętrznych:
w z. **DUNIKOWSKI**

Minister b. Dzielnicy Pruskiej:
W. KUCHARSKI

Odpis Zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych Kazimierza Sosnkowskiego o wprowadzeniu na obszarze całego państwa sądów doraźnych wojskowych względem osób cywilnych, 1920 r.

Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku, sygn. 1654.

Ogłoszenie.

Na podstawie rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 20-go lipca 1920 roku Dz. Ust. Nr. 71 poz. 479.

Zarządzam wprowadzenie na obszarze całego Państwa Polskiego Sądów doraźnych wojskowych względem osób cywilnych, które popełnią następujące przestępstwa:

a) szpiegostwo na rzecz państwa obcego lub nieprzyjaciela, lub nieuprawnione werbowanie,
b) w byłym zaborze rosyjskim:
zdrada stanu (art. 108, 109, 111¹, 111², 111³, 112¹, 115 ust. 1 kod. kar. z roku 1903).

Podżeganie do dezercji (art. 12 ust. 1 Ustawy z 20-go lutego 1920 roku Dz. Ust. Nr. 20 poz. 104),

c) w byłym zaborze austriackim:
porozumiewanie się z nieprzyjacielem i inne przedsięwzięcia, mające na celu szkodę polskiej siły zbrojnej lub jej sprzymierzeńców, lub korzyść dla nieprzyjaciela (§ 67 ust. 2 austr. U. K. i art. 49 ust. 2 rozporządzenia z dnia 10 maja 1920 roku Dz. Ust. Nr. 59 poz. 369 w przedmiocie wprowadzenia w życie wojskowego kodeksu karnego.

Podżeganie do dezercji (§ 222 u. k.),

d) w byłym zaborze pruskim;
zdrada (§§ 88—91 niem. kod. kar. z roku 1871 tudzież § 1 ust. 1 i 2 § 3 ust. ustawy z dnia 3-go czerwca 1914 roku przeciw zdradzie tajemnic wojskowych Dz. Ust. Rz. str. 195).

Podżeganie do dezercji (§ 141 niem. kod. kar. z roku 1871).

Ostrzegam przed popełnieniem któregokolwiek z powyżej wymienionych przestępstw, każdy bowiem, kto dopuści się odnośnego przestępstwa będzie oddany pod

sąd doraźny i śmiercią karany.

St. m. Warszawa,
14 sierpnia 1920 r.

Minister Spraw Wojskowych
SOSNKOWSKI, m. p.
Generał-Porucznik.

Zarządzam powyższe Sądy doraźne, ostrzegam przed popełnieniem któregokolwiek z powyżej wymienionych przestępstw, każdy bowiem kto dopuści się odnośnego przestępstwa będzie oddany pod **sąd doraźny i śmiercią karany**, z tem, że kara śmierci wykonaną będzie przez rozstrzelanie.

Kielce, dnia 26 sierpnia 1920 r.

Za zgodność odpisu:
J. WALACH, por.

FRANKOWSKI, m. p.
Gen. ppor. i D-ca O. Gen. Kielce.

**Dekret w przedmiocie uchylecia postępowania doraźnego
względem dezertarów, którzy powrócą do służby wojskowej,
podpisany przez Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza Józefa
Piłsudskiego oraz Ministra Spraw Wojskowych Generała-porucznika
Kazimierza Sosnkowskiego, a także rozkaz w sprawie wykonania
dekretu, 1920 r.**

**Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku,
sygn. 1133.**

DEKRET.

Wróg, który najechał Ziemię Polskie, pobity wycofuje się w popłochu.
Dokonał tego w pierwszym rzędzie patriotyczny zapał, ofiarne poświęcenie i bohaterski wysiłek żołnierza polskiego.
Dumnym być może z osiągniętego wyniku każdy żołnierz, który na powierzonym sobie posterunku obowiązek względem
Ojczyzny i Wolności spełnił, a ten, kto z własnej winy wbrew obowiązkowi poza szeregami pozostał, ponosi najcięższą karę
moralną wstydu.

W tej podniosłej chwili, nie chcąc sięgać surowymi karami tych, którzy pod wpływem przemijającego upadku
ducha, czyniąc sami sobie krzywdę największą, uchylił się od wspólnego dzieła ze swymi zwycięskimi towarzyszami broni,
oraz aby dać im możliwość okupienia popełnionego błędu dalszą pracą żołnierską, — zarządzam, co następuje:

• Osoby wojskowe, które w chwili ogłoszenia niniejszego Dekretu pozostają poza szeregami
wskutek samowolnego opuszczenia lub wskutek samowolnego powstrzymania się od powrotu do
szeregów, nie będą podlegały ściganiu według przepisów o sądach doraźnych, o ile najpóźniej do
dnia 4 października r. b. włącznie zgłoszą się do służby wojskowej u najbliższej władzy wojskowej
lub cywilnej władzy bezpieczeństwa publicznego.

W wypadkach skazania tych osób w drodze postępowania zwykłego, Minister Spraw Wojsko-
wych oraz właściwi dowódcy czynić będą stosownie do ujawnionych okoliczności sprawy użytek
z przysługującego im prawa zawieszenia kary aż do ukończenia działań wojennych.

**W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, będzie stosowane
prawo łaski.**

**Dezertarzy, ujęci po upływie oznaczonego wyżej terminu, ścigani będą według
postępowania doraźnego z całą surowością prawa.**

Warszawa, dn. 20 września 1920 r.

Minister Spraw Wojskowych
(-) **SOSNKOWSKI**
General-porucznik.

NACZELNIK PAŃSTWA I NACZELNY WÓDZ
(-) **PIŁSUDSKI.**

ROZKAZ.

W wykonaniu Dekretu Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 20 września b. r. w przedmiocie uchylecia postę-
powania doraźnego względem tych dezertarów, którzy stawia się do służby wojskowej przed upływem oznaczonego w Dekrecie tym
terminu, zarządzam, co następuje:

Władze wojskowe (P. K. U., bataliony zapasowe i t. p.) przyjmować będą bez zwłoki wszelkie zgłoszenia dezertarów i prze-
kazywać zgłaszających się do dyspozycji właściwych dowódców.

Władze cywilne bezpieczeństwa publicznego w wypadkach zgłoszenia się do nich dezertarów postąpią tak samo w myśl
odpowiedniego rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Wstrzymanie wykonania kary w myśl §§ 419 i 430 P. K. W. do czasu ukończenia działań wojennych zarządzi Minister Spraw
Wojskowych wewnątrz kraju, a właściwy dowódca na terenie działań wojennych po rozpoznaniu okoliczności sprawy i opinii sądu
orzekającego.

W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, należy przedkładać Naczelnemu Wódzowi o ułaskawienie skaza-
nych w trybie właściwym.

Warszawa, dn. 20 września 1920 r.

Minister Spraw Wojskowych
(-) **SOSNKOWSKI**
General-porucznik.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych Kazimierza Sosnkowskiego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie powołania roczników 1885-1889 do służby wojskowej, 1920 r.

Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku, sygn. 1166.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej **w sprawie powołania roczników 1889, 1888, 1887, 1886 i 1885 do służby wojskowej.**

Art. 1. Na mocy rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 11 sierpnia 1920 r. (Dz. Ust. Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 sierpnia 1920 r. Nr 75 poz. 514) **powołuje się do służby wojskowej w szeregach Armji Polskiej mężczyzn urodzonych w latach 1889, 1888, 1887, 1886 i 1885.**

Art. 2. Osoby objęte art. 1 winny się stawić do Komisji Przeglądowych, które rozpoczną urzędowanie w dniu 15 września 1920 r.

Wezwania osobiste do popisowych nie będą rozsyłane.

O miejscu, dniu i godzinie urzędowania Komisji Przeglądowych winni się popisowi dowiedzieć u wójta, względnie w Magistracie.

Art. 3. Winni nieusprawiedliwionego niestawienia będą karani w myśl Ustawy z dn. 20 lutego 1920 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 20 z dnia 4 marca 1920 r. poz. 104).

Art. 4. Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem jego ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych:

(—) w z. **KUCZYŃSKI.**

Minister Spraw Wojskowych:

(—) **SOSNKOWSKI.**

General-porucznik.

Minister b. Dzielnicy Pruskiej:

(—) **KUCHARSKI.**

OBWIESZCZENIE.

ROZKAZ w sprawie trybu przeprowadzenia rekwizycji, odpowiedzialności za samowolne i bezprawne odbieranie u ludności mienia i zapobiegania tego rodzaju nadużyciom.

Stale mnożą się skargi na to, iż wojsko przeprowadza samowolnie rekwizycje, że przy przeprowadzaniu rekwizycji dopuszcza się różnych nadużyć, w końcu, iż pod pozorem rekwizycji bezprawnie odbiera mienie ludności.

Podobne rzeczy nie mogą być tolerowane w żadnym państwie praworządnie i w żadnej armii regularnej, jako nie dające się pogodzić z prawem, porządkiem, rygiorem i dyscypliną.

Czyniąc wszystkich dowódców odpowiedzialnymi za utrzymanie w powierzonych im oddziałach, porządku prawnego, ładu i dyscypliny, zarządzam co następuje:

A. Dowódcy wszelkich stopni pouczą swych podwładnych zwłaszcza szeregowych, iż godność żołnierza jest wysoka i zaszczytna, że żołnierzowi pod rygiorem najsurowszych kar, do kary śmierci włącznie, nie wolno zniżyć się do poziomu rabusia, albo bandyty, ponieważ jest on obrońcą Ojczyzny i ludności cywilnej; nie krzywdy zatem, lecz pomocy i opieki ludność od żołnierza doznać powinna.

B. Dowódcy wszelkich stopni pouczą swych podwładnych zwłaszcza szeregowych, iż bezprawne i samowolne odbieranie u ludności mienia pociągnie za sobą we wszystkich bez wyjątku wypadkach najsurowsze kary, do kary śmierci włącznie.

C. Dowódcy wyżsi pouczą podwładnych im dowódców niższych, iż ci ostatni, jeżeli wiedzą o popełnionych przez ich podwładnych nadużyciach przy rekwizycjach lub bezprawnym odbieraniu mienia u ludności, nie pociągną niezwłocznie winnych do odpowiedzialności, sami będą ukarani na mocy § 147 K. K. W.

Na mocy tegoż paragrafu zostaną ukarani również dowódcy wyżsi, o ile w wyżej wymienionych wypadkach nie pociągną niezwłocznie do odpowiedzialności podwładnych im dowódców niższych.

D. Oddział IV. M. S. Wojsk. poczyni niezwłocznie stosowne zarządzenia, celem zaopatrzenia Naczelnego Dowództwa i Dowództw Okręgów Generalnych w sznurowane księgi, zawierające numerowane blankiety kwitów rekwizycyjnych według wzoru ustalonego (Dziennik Rozk. Wojsk. 1919 r. Nr 58 L. 1885) przestrzegając, by nie było numerów powtarzających się. Numery każdej następnej księgi mają stanowić dalszy ciąg numerów księgi poprzedniej. W ten sposób każde Dowództwo otrzyma inne numery.

Dowództwa Okręgów Generalnych, po otrzymaniu tych ksiąg, zaopatrzą w nie, w miarę potrzeby, poszczególne Oddziały i urzędy wojskowe, których dowódcą korzysta z praw nie niżej dowódcy pułku.

E. Dowódcy wszelkich stopni pouczą swych podwładnych o głównych podstawowych zasadach i przepisach normujących zarządzanie i przeprowadzanie rekwizycji (Dz. Rozk. Wojsk. 1919 r. Nr 10 L. 1906, Nr 52 L. 1641, Nr 58 L. 1856 i 1861, Nr 62 L. 1995, Nr 99 L. 4410 i Dz. R. Wojsk. 1920 r. Nr 28. Dodatek L. 7).

W tym względzie dowódcy wszelkiego stopnia położą główny nacisk zwłaszcza na przepisy następujące:

1) Zarządca rekwizycje mają prawo wyłączenie następujące władze wojskowe:

W kraju: a) Minister Spraw Wojskowych; b) Dowództwa Okręgów Generalnych; c) inne władze wojskowe o ile zostaną upoważnione przez Ministra Spraw Wojskowych.

Na terenie wojennym: a) Główne Kwatermistrzostwo; b) Dowództwa Okręgów Elapowych; c) w wypadkach bezpośredniej pilnej a nagłej potrzeby wszystkie dowództwa, (oddziały, urzędy i instytucje wojskowe) o ile posiadają własną komisję gospodarczą.

2) Zarządzenie rekwizycji przez inne władze wojskowe jest bezprawiem, karaniem dyscyplinarnie i niezależnie od tego w drodze sądowej, jako nadużycie władzy urzędowej.

3) Przeprowadzają rekwizycje nie władze wojskowe, lecz na ich żądanie cywilne władze administracyjne, mianowicie:

a) starostwa; b) magistraty miast o własnym statucie, oraz miast, posiadających własny samorząd, a w Warszawie, Lublinie i Łodzi — komisarze Rządu; c) urzędy gminne.

4) Przeprowadzenie rekwizycji przez władze wojskowe jest czynem bezprawnym, karalnym, jak w p. 2-im.

5) Władze wojskowe same przeprowadzają rekwizycje bez udziału władz cywilnych:

a) na mocy specjalnego w każdym poszczególnym wypadku zezwolenia Ministra Spraw Wojskowych;

b) w bezpośrednim terenie operacji wojennych, w braku na miejscu władz administracyjnych lub w wypadkach grozących niebezpieczeństwem zwłoki dla operacji wojennych; w tych wypadkach jednak dowódcy oddziałów, przeprowadzający rekwizycje obowiązani są sobie dobrać dwóch mężów zaufania z pośród ludności miejscowej; podpisy ich muszą być umieszczone na kwicie rekwizycyjnym, o ile takowy został wydany.

Przeprowadzają rekwizycje wojskowy musi się wykazać piśmiennym zezwoleniem, względnie poleceniem swej władzy przełożonej, która za to całkowitą odpowiedzialność ponosi.

6) Przeprowadzający rekwizycje obowiązani jest niezwłocznie zapłacić całkowitą należność.

W razie niemożności zapłaty obowiązany jest niezwłocznie wydać kwit rekwizycyjny wzoru ustalonego. (Dz. R. Wojsk. 1919 r. Nr 58 L. 1855).

Nie mając możności zapłaty i nie posiadając blankietu rekwizycyjnego według wzoru ustalonego, obowiązany jest wydać niezwłocznie na zwykłym papierze kwit rekwizycyjny z pieczęcią i podpisem i z dokładnym oznaczeniem wszystkich danych, przewidzianych w rubrykach kwitu rekwizycyjnego, a w szczególności:

a) zażytkowanie „Kwit rekwizycyjny”; b) pieczęć oddziału rekwizycyjnego — wyraźny odcisk; c) data rekwizycji; d) gmina, powiat, kraj (województwo); e) imię i nazwisko świadczącego; f) rodzaj świadectwa (przedmiot, ilość, miara, waga, sztuk); g) wypłaca kasa (oznaczyć kasę, która ma dokonać wypłaty); h) świadkowie (wymienić imiona, nazwiska i miejsce zamieszkania świadków o ile takowi asystowali przy rekwizycji); i) podpis kwitującego (podpis musi być czytelny).

Ponadto każdy kwit rekwizycyjny powinien zawierać dokładnie oznaczone następujące szczegóły: a) oddział rekwizujący; b) szarżę, przydział i nazwisko dowódcy, względnie wojskowego, przeprowadzającego rekwizycje.

7) Wszelkiego rodzaju przymusowe zabranie cudzej własności prywatnej przez oddziały wojskowe lub poszczególne wojskowych, dokonane z pominięciem lub uchyleniem przytoczonego przepisu, jest bezprawny akt samowoli, za który winni zgodnie z art. 15 ustawy z dn. 11 kwietnia 1919 r. o rzeczowych świadectwach wojennych będą przedewszystkiem karani dyscyplinarnie, a niezależnie od tego będą oddawani pod sąd i karani za nadużycie władzy urzędowej, o ile czyn ich nie będzie zawierał znamion cięższego przestępstwa, n. p. kradzieży lub rabunku (rozboju); w tym ostatnim wypadku będą karani za to cięższe przestępstwo, kradzież lub rabunek (rozboj), eo przy zastosowaniu postępowania doroznego może pociągnąć najsurowsze kary, śmierci włącznie.

8) Dowódcy wojskowy, który wiedząc o popełnieniu przez podwładnych jednego z wyżej wymienionych przestępstw nie pociągną niezwłocznie winnych do odpowiedzialności, zostanie sam ukarany na mocy art. § 147 K. K. W.

F. Ogłaszając niniejsze, rozkazuję stawić niezwłocznie przed sąd właściwy wszystkim:

1) którzy zarządzają lub przeprowadzają rekwizycje z uchyleniem powyższym przepisem.

2) którzy pod pozorem rekwizycji popełniają przestępstwo,

3) dowódców, którzy niezwłocznie nie ukarali i nie pociągną do odpowiedzialności sądowej, swych podwładnych, winnych wyżej wspomnianych nadużyć i przestępstw.

G. Rozkazuję wszystkim dowództwom i władzom wojskowym pod ich osobistą odpowiedzialnością okazywać niezwłocznie wszelkiego rodzaju pomoc, opiekę i współdziałanie wszystkim poszkodowanym, wskutek wyżej wspomnianych nadużyć i przestępstw, oraz niezwłocznie poczynić wszelkie kroki, celem wykrycia, ujęcia i oddania winnych w ręce wymiaru sprawiedliwości.

UWAGA.

H. Osoby, poszkodowane wskutek bezprawnego zabioru własności lub wskutek czynów samowoli, powinny zwracać się z żądaniem ustnym i piśmiennym do wszelkich dowództw i władz wojskowych, które mają polecenie okazać poszkodowanym wszelką możliwą pomoc i opiekę oraz współdziałać w wykryciu, ujęciu i oddaniu winnych w ręce sprawiedliwości.

Poszkodowani mogą również zwracać się do cywilnych władz państwowych: starostw i policji, które to władze okażą im pomoc bądź we własnym zakresie działania; bądź skomunikują się z władzami wojskowymi.

Zażalamo takie winny być potwierdzone przez władze miejscowe, jak to: wóla, sołtysa, względnie burmistrza.

Wszelkie rozszczenia z tytułu rekwizycji należy skierować do Inspektora przy Dowództwie Okręgu Generalnego, adresując do okręgowej Komisji Rekwizycyjnej.

Minister Spraw Wojskowych: (—) **SOSNKOWSKI**,
General-Porucznik.

Rozkaz w sprawie trybu przeprowadzenia rekwizycji, odpowiedzialności za samowolne i bezprawne odbieranie u ludności mienia i zapobiegania tego rodzaju nadużyciom, podpisany przez Ministra Spraw Wojskowych Kazimierza Sosnkowskiego, 1920 r.

Akta gminy Jedlnia, sygn. 190.

POWOŁANIE DO SŁUŻBY WOJSKOWEJ.

Komendant Powiatowej Komendy Uzupelnień
3 pp. Legionów w Radomiu podaje do wiadomości:

Na zasadzie Rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wojskowych Departamentu I-go Mob.-Org. Sekcja Poborowa i Uzupelnień L. dz. 40/20/I popisowych roczników 1900 i 1901, którzy zostali przez Komisje Przeglądowe uznani za zdatnych a nie otrzymali odroczenia służby wojskowej,

WZYWA SIĘ DO SŁUŻBY CZYNNEJ.

Objęci powyższym rozkazem stawia się do oficera Ewidencyjnego w Wierzbniku w następujących terminach:

Popisowi rocz. 1900 w dn. _____ b. r. o godz. 11 rano

„ „ 1901 „ „ _____ „ „ „ 11 „

Popisowi winni przedstawić w P.K.U. w Radomiu wydane im uprzednio karty powołania.

Wezwani zostaną natychmiast wcieleni do szeregów.

Prośby o przedłużenie terminu stawiennictwa nie będą pod żadnym warunkiem uwzględniane.

Winni niestawienia się w powyższym terminie będą karani jak za uchylenie się od obowiązku służby wojskowej.

Za zgodność:
(-) Grabiański m. p.
Kapitan-Naczelnik Wydz. I-go S.P i U.

II-gi Wiceminister Spraw Wojskowych
(-) K. Sosnkowski m. p.
Jeneral podporucznik.

KAMIŃSKI
Pułkownik i Komendant Powiatowej Komendy
Uzupelnień 3 p.p. Legionów w Radomiu.

Druk „J. K. Trzebiński” — Radom; 194.

Formularze afiszy dotyczących
powołania do służby wojskowej
popisowych roczników 1900 i 1901
sygnowane przez II Wiceministra
Spraw Wojskowych gen. ppor.
Kazimierza Sosnkowskiego, 1920 r.

Zbiór afiszów, plakatów i druków
ulotnych do 1939 roku,
sygn. 1125-1126.

POWOŁANIE DO SŁUŻBY WOJSKOWEJ.

Komendant Powiatowej Komendy Uzupelnień
3 pp. Legionów w Radomiu podaje do wiadomości:

Na zasadzie Rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wojskowych Departamentu I-go Mob.-Org. Sekcja Poborowa i Uzupelnień L. dz. 40/20/I popisowych roczników 1900 i 1901, którzy zostali przez Komisje Przeglądowe uznani za zdatnych, a nie otrzymali odroczenia służby wojskowej,

WZYWA SIĘ DO SŁUŻBY CZYNNEJ.

Objęci powyższym rozkazem stawia się do Powiatowej Komendy Uzupelnień 3 p.p. Leg. w Radomiu ul. Warszawska 7 w następujących terminach:

Popisowi rocz. 1900 w dn. _____ b. r. o godz. 9 rano

„ „ 1901 „ „ _____ „ „ „ 9 „

Popisowi winni przedstawić w P.K.U. w Radomiu wydane im uprzednio karty powołania.

Wezwani zostaną natychmiast wcieleni do szeregów.

Prośby o przedłużenie terminu stawiennictwa nie będą pod żadnym warunkiem uwzględniane.

Winni niestawienia się w powyższym terminie będą karani jak za uchylenie się od obowiązku służby wojskowej.

Za zgodność:
(-) Grabiański m. p.
Kapitan-Naczelnik Wydz. I-go S.P i U.

II-gi Wiceminister Spraw Wojskowych
(-) K. Sosnkowski m. p.
Jeneral podporucznik.

KAMIŃSKI
Pułkownik i Komendant Powiatowej Komendy
Uzupelnień 3 p.p. Legionów w Radomiu.

Druk „J. K. Trzebiński” — Radom; 194.

ROZPORZĄDZENIE

Prezydenta Ministrów i Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, Ministrem Spraw Wewnętrznych i Prezesem Głównego Urzędu Likwidacyjnego z dnia 25 listopada 1920 r. w przedmiocie rejestracji należności, przypadających Rzeczypospolitej od Niemiec z tytułu emerytur i zapomóg dla wojskowych ofiar wojny z byłej armii rosyjskiej, oraz osób, które były przez tych wojskowych utrzymywane.

Na mocy art. 3. Ustawy z dnia 31 lipca 1919 r. o ratyfikacji Traktatu pokoju między Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stojarzonymi a Niemcami, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1920 r. Nr 95 poz. 199) oraz na mocy dekretu z dnia 31 stycznia 1919 r. o utworzeniu Głównego Urzędu Likwidacyjnego (Dz. Pr. P. P. z 1919 Nr 12 poz. 132) zarządza się co następuje:

§ 1.

Szkoly wyrządzone na zdrowiu lub życiu wojskowemu byłej armii rosyjskiej, obecnie obywatelom polskim, z powodu ich służby w czasie wojny światowej pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stojarzonymi a Niemcami, poczynając od dnia 28 lipca 1914 r., podlegają rejestracji.

§ 2.

Rejestrację przeprowadzać będzie dla sztyku Głównego Urzędu Likwidacyjnego Ministerstwo Spraw Wojskowych (Departament VII, Sekcja Wojskowo-Likwidacyjna przy współdziałaniu Departamentu VI, Sekcja Opieki, oraz Oddziału I, Sztabu) stosując się do art. 292 Aneksu L. poz. 6 Traktatu pokoju z Niemcami, według przepisów ustawy francuskiej z dnia 1 marca 1914 (Informacje o treści ustawy francuskiej będą udzielane w Ministerstwie Spraw Wojskowych—Sekcja Wojskowo-Likwidacyjna Departamentu VII).

§ 3.

Rejestracja obejmie:

- obywateli Państwa Polskiego, którzy, jako wojskowi b. armii rosyjskiej, doznali uszczerbka na zdrowiu z powodu swej służby w czasie wojny światowej,
- osoby pozostałe po wymienionych w punkcie a) zabitych, zmarłych lub zaginionych bez wieści, o ile przez były utrzymywane.

§ 4.

Rejestracji podlegają następujące kategorie osób:

- osobowicze, szeregowi, lekarze, urzędnicy wojskowi, osoby zmobilizowane, które pracowały na obronę Państwa rosyjskiego, robotnicy cywili Ministerstwa wojny i marynarki, oraz osoby należące do personelu służby zdrowia (personelu męskiego i żeńskiego) i formacji wojskowych, czasowych lub pomocniczych, związanych ze służbą zdrowia, o ile osoby te:
  - odniosły rany na służbie wojskowej lub z powodu służby w czasie wojny światowej,
  - doznali uszczerbka na zdrowiu przez nabycie choroby lub pogorszenie stanu zdrowia, wskutek wskutek trudów, niebezpieczeństw, względnie niezachodzących wypadków na służbie lub z powodu służby,
  - wdowy po oficerach, szeregowych, lekarzach, urzędnikach wojskowych, po osobach zmobilizowanych, które pracowały na obronę Państwa rosyjskiego, robotnikach cywilnych Ministerstwa wojny i marynarki, oraz osobach należących do personelu służby zdrowia (personelu męskiego lub żeńskiego) i formacji wojskowych, czasowych lub pomocniczych, związanych ze służbą zdrowia, a którzy:
    - ponieśli śmierć w bezpośrednim lub pośrednim następstwie ran otrzymanych na wojnie, jakoteż w skutek niezachodzących wypadków na służbie lub z powodu służby, lub zaginęli bez wieści,
    - zmarli wskutek choroby nabyciej lub spotęgowanej z przyczyn trudów, niebezpieczeństw i niezachodzących wypadków na służbie lub z powodu służby,
- dziśsi słabnie i nieślubne pozostawione wymienionych w ust. A. pkt. 1 i 2 do lat 18;
- dzieci słabnie lub nieślubne pozostawione, zmarłych, zabitych lub zaginionych bez wieści, wymienionych w kategorii B. p. 1 i 2 do lat 18, a o ile matka nie żyje — do lat 21;
- dzieci wdów wymienionych w ust. B. z wczesniejszego małżeństwa, o ile nie utrzymywał zmarły wojskowy — do lat 18, jeśli zaś matka nie żyje do lat 21.
- nieroby po osobach wymienionych w ust. B i E niemające ani ojca ani matki, nieuleczalnie chore, lub niezdolni do pracy — bez względu na wiek;
- rodzice osób wyszczególnionych w ust. A. p. 1 i 2, (które nie pozostawiły wdów i dzieci) o ile są niezdolni do pracy i o ile nie posiadają środków utrzymania;
- wychowawcy sierot lub dzieci porzucanych, o ile zastępowali dzieci sieroty lub dzieci porzuczone rodziców, aż do dojścia do pełnoletności lub powołania do wojska, o ile są niezdolni do pracy i nie posiadają środków utrzymania. Wychowawcy mają jednak prawo do zarejestrowania tylko wówczas gdy sieroty lub dzieci porzuczone nie pozostawiły same wdów i dzieci;
- dziadkowie, o ile niema rodziców, o ile są niezdolni do pracy i nie posiadają środków utrzymania.

§ 5.

Dane, dotyczące odszkodowań, powinny być wykazane w arkuszach rejestracyjnych (kwestionariuszach) na ten cel ustalonych, zianowicie:

Wzór Nr. 1. Arkusz rejestracyjny odszkodowań emerytalnych inwalidów wojskowych.

Wzór Nr. 2. Arkusz rejestracyjny odszkodowań emerytalnych rodzinny p. 6. wojskowym.

Na pytania zawarte w arkuszu rejestracyjnym (kwestionariuszu) odpowiada na samym arkuszu i uzyskuje zaświadczenie osoba interesowana.

Wzory arkuszy rejestracyjnych dołączane są do niniejszego rozporządzenia.

§ 6.

Osoby wyszczególnione w § 4 ust. A pkt. 1 i 2 po wypełnieniu w arkuszu rejestracyjnym kwestionariusza i uzyskaniu zaświadczeń, zgłaszają się osobnie do Komisji Lekarskich, utworzonych przez Ministerstwo Spraw Wojskowych przy Ekspozyturach Sekcji Opieki lub przy właściwych Powiatowych Komendach Urzędniczych a to zarówno ci, którzy byli badani przez Komisje Ekspozytur Sekcji Opieki Ministerstwa Spraw Wojskowych, jak i ci, którzy dotychczas badani nie byli.

Stawiającemu osobiste w Komisjach obowiązują zarówno odczyty wszystkich stopni i merożnych, lekarzy, urzędników wojskowych, robotników b. rosyjskiego Ministerstwa wojny i marynarki i wczółe wszystkie osoby, wymienione w ust. A § 4, celem określenia przez Komisje Wojskowo-Lekarskie stopnia ich niezdolności do pracy według ustawy francuskiej z dnia 31 marca 1919 r.

Arkusz rejestracyjny złożony będzie w P. K. U. która przekaże go wraz z protokołem badania lekarskiego do Sekcji Wojskowo-Likwidacyjnej Departamentu VII, Gospodarczego M. S. Wojsk. Osoby wyszczególnione w § 4 w ust. B. E. G. H. i I po wypełnieniu kwestionariusza i uzyskaniu zaświadczeń składają je wraz z dokumentami w celu przesłania do Sekcji Wojskowo-Likwidacyjnej Depart. VII, Gospodarczego M. S. Wojsk.

a) mieszkalcy Warszawy wprost do Sekcji Wojskowo-Likwidacyjnej.

b) mieszkalcy pozostałych miast — do Magistratów.

c) mieszkalcy wsi do Urzędów gminnych.

Rejestracja osób wymienionych w ust. C. (dzieci) przeprowadza się na arkuszach rodziców (kategoria A. i B.) to samo dotyczy osób wymienionych w ust. D. i E. o ile wdowa składa swój arkusz rejestracyjny; w dzieci, nieposiadające ani ojca ani matki, arkusza wypełnia opiekun, poczem arkusz w sposób powyższy wypełnione (dla osób kategorii C. D. i E.) przesyła się do Sekcji Wojskowo-Likwidacyjnej trybem w ust. pie poprzedzającym wskazanym.

§ 7.

Do arkuszy rejestracyjnych osoby wyszczególnione w ust. A. § 4. winny o ile możności, załączyć dowody stwierdzające:

- że są obywatelami polskimi
- że służyli w b. armii rosyjskiej w czasie wojny światowej (ostatni stopień wojskowy, rodzaj broni, oddział wojskowy),
- że przebywali w niewoli, o ile to miało miejsce
- metryki dzieci.

§ 8.

Osoby wyszczególnione w § 4 ust. A. poddane poprzednio badaniu w Komisjach Wojskowo-Lekarskich Ekspozytur Sekcji Opieki M. S. Wojsk., o ile służyły już wszystkie powyżej wymienione dokumenty lub dowody, nie potrzebują składać ich ponownie, muszą jednak zamazać dokładnie, gdzie i kiedy dokumenty te zostały.

Wzianka o powyższym nazwionu będzie w arkuszu rejestracyjnym. Sekcja Wojskowo-Likwidacyjna zaopiniuje dokumenty lub odpisyw ich od Sekcji Opieki.

§ 9.

Osoby pozostałe po zmarłych pozostawionych lub zaginionych bez wieści winny dostarczyć dowody stwierdzające:

- że są obywatelami polskimi
- że zmarły względnie zaginiony bez wieści wojskowy miał prawo do obywatelstwa polskiego,
- że służył w armii rosyjskiej (ostatni stopień wojskowy, rodzaj broni, oddział wojskowy w którym służył),
- że przebywał w niewoli, o ile to miało miejsce,
- okoliczności, w których zaginął bez wieści, o ile to miało miejsce,
- swój stosunek rodzinny do zmarłego wojskowego,
- wiek osoby interesowanej,
- stan cywilny osoby interesowanej.

§ 10.

Rodzice względnie ci, którzy wychowali zmarłego i zastępowali mu rodziców, oraz dziadkowie, o ile nie mają wieści, niż do lat 18, jeśli chodzi o mężczyznę i 15 lat, jeśli chodzi o kobietę, winni dostarczyć oprócz dowodów wymienionych w § 9, dowody stwierdzające:

- że są niezdolni do pracy,
- że nie posiadają środków utrzymania.

§ 11.

Osoby wyszczególnione w § 4 ust. B, oprócz powyższych dokumentów i dowodów, mają złożyć zaświadczenie władz miejscowych i instancji, że przyczynę, wychowały i utrzymywały sierotę lub dziecko porzuczone, oraz że zastępowali mu rodziców aż do dojścia do pełnoletności, lub powołania do wojska.

§ 12.

Dowody pisemne, (dokumenty) w razie niemożności ich przedstawienia można być zastąpić przez znananie świadków, których wiarygodność i podpis winny być należycie potwierdzone przez urzędy państwowe lub samorządowe. W każdym razie należy wskazać przyczynę, dla której dowody pisemne nie mogą być przedstawione.

§ 13.

Rejestracja, dokonywana na zasadzie rozporządzenia niniejszego, nie przesądza o ostatecznym uzgodnieniu przez Izby Rzeczypospolitej pretensji zgłoszonych w arkuszu rejestracyjnym i nie uzasadnia rozszerzenia pozostawionych z tego tytułu do Skarbu Rzeczypospolitej.

§ 14.

Do rejestracji pretensji osób, wymienionych w § 4, a zamieszkałych na obszarze Rzeczypospolitej wyznacza się termin miesięczny od dnia niniejszego rozporządzenia.

Dla osób zamieszkałych po za obszarem Rzeczypospolitej termin wskazany będzie osobnym rozporządzeniem.

§ 15.

Podanie w przedmiocie zgłoszeń, oraz załączniki na podstawie § 6 ust. 6 dekretu z dnia 7 lutego 1919 (Dz. Pr. P. P. z 1919 Nr 14 poz. 145) wolno są do opłaty stampelowej.

§ 16.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Warszawa, dn. 25 listopada 1920 r.

Minister Spraw Wojskowych, (-) Sosnowski	Prezydent Ministrów (-) Witos	Minister Spraw Zagranicznych (-) Sapieha
Minister Spraw Wewnętrznych w. z. (-) Kozłowski		Prezes Gł. Urzędu Likwidacyjnego w. z. (-) Karłowicz

1627

RADOM SŁOWO KIELCE**Nadzwyczajny dodatek Nr. 2.****OBECNA SYTUACJA
w świetle faktów**

Wobec rozsiewania w naszym mieście najróżnorodniejszych bajek i plotek na niczem nie opartych, czujemy się w obowiązku podać do publicznej wiadomości fakty prawdziwe i stwierdzone!

Faktem jest, że Rząd Rzeczypospolitej legalny i prawowity istnieje i urzęduje w Warszawie w Belwederze—w stałym i ciągłym kontakcie z Prezydentem Rzeczypospolitej.

Faktem jest, że akcja pośrednictwa wszczęta przez Marszałka Sejmu p. Rataja, a zmierzająca do kompromisowego zlikwidowania buntu Józefa Piłsudskiego rozbiła się o niezłomną decyzję Prezydenta Rzplitej i Rządu, który oświadczył, że ~~nie~~ przez Przedstawiciela Państwa do tłumienia buntu, a nie do pertraktowania ze zbuntowanymi i że znajdzie dość sił by bunt stłumić.

Prawdą stwierdzoną jest, że legalny Rząd Rzplitej wydaje stale zarządzenia podległym władzom cywilnym i wojskowym, które są wykonywane! Prawdą stwierdzoną jest również, że ze wszystkich stron kraju idą do Warszawy na pomoc Rządowi posiłki wojskowe wierne przysiędze złożonej Ojczyźnie—w myśl otrzymanych od Rządu rozkazów.

Wszystko inne jest kłamstwem, niesprawdzoną pogłoską, lub tendencyjną plotką!

Raz jeszcze ostrzegamy społeczeństwo by nie dawało posłuchu szerzonym plotkom—gdyż są wrogowie Polski, którym zależy by społeczeństwo wytrącić z równowagi—by nie widziało jasno potwornych czynów—by hałasem i zgłębieniem zagłuszyć opinię broniącą godności Narodu i Majestatu Rzeczypospolitej.

Bytność generała Sikorskiego w Warszawie

Gen. Sikorski przybył samolotem do Warszawy i po konferencji z Rządem również samolotem odjechał.

Samobójstwo gen. Sosnkowskiego

Dowiadujemy się, że gen. Sosnkowski, stanawszy w tragicznej kolizji między spełnieniem obowiązku względem Ojczyzny, a osobistym stosunkiem, wiążącym go z J. Piłsudskim, odebrał sobie życie.

**Nadzwyczajny dodatek nr 2 do „Słowa” (Radom-Kielce)
z 13 maja 1926 r. błędnie informujący o śmierci samobójczej
gen. Kazimierza Sosnkowskiego, 1926 r.**

**Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych do 1939 roku,
sygn. 4181.**

Dalsza lista ofiar katyńskich.

(tp) Kraków, 2 czerwca. Specjalny sprawozdawca agencji „Telepress“ nadsyła nam z Katynia listę nazwisk oficerów armii polskiej, agnoskowanych, względnie nie-rozpoznanych przez ekipę techniczną Polskiego Czerwonego Krzyża: Od kuli sowieckiej ponieśli męczeńską śmierć:

1876. **Baranowski Feliks** — kpt. (Przy szematkach znaleziono: naramiennik z cyfrą 25, 3 kary pocztowe od Wandy Badeckiej we Włodzimierzu Wołyńskim, ul. Listopada Nr. 115 m. 1, 3 listy, różne zapiski).
 1877. **Nierozpoznany porucznik.**
 1878. **Nierozpoznany porucznik.**
 1879. **Baranowski Wacław** — kpt., syn Walentego. (Znaleziono kartki pocztowe od Jadwigi Baranowskiej w Warszawie-Zolibórz, ul. Niegolewskiego ?).
 1880. **Nierozpoznany oficer.**
 1881. **Bakula Stanisław** — por. (Znaleziono: kartkę z ks. st. ofic., kartki z notatnika z notatkami, medalik i świad. szcep. w Kozielsku Nr. 1534).
 1882. **Dzwonka Adolf** — ppor., z zawodu nauczyciel. (Znaleziono: podanie, telegram i listy).
 1883. **Badowski Zbigniew** — por. (Znaleziono: ks. st. oficerskiej i zaświadczenie).
 1884. **Bicz Aleksander** — ofic. rez., z zawodu nauczyciel. (Znaleziono: legitymację urzędniczą, fotografie i różnec).
 1885. **Brenda Hieronim, Edmund** — ofic. inżynier, ur. 10. 19. ? r. (Znaleziono dyplom Politechniki Lwowskiej, dowód osobisty, umowę, ryngraf i świad. szcep. w Kozielsku Nr. 1728).
 1886. **Nierozpoznany ppor.**

1887. **Nierozpoznany oficer.** (Znaleziono: kalendarz i medalik).
 1888. **Wiekliński Czesław Marjan Feliks** — ppor. (Znaleziono: ks. st. ofic.).
 1889. **Kryciński Adam Ludwik** — kpt. rez. (Znaleziono ks. stanu służby oficerskiej i wizytówki).
 1890. **Bużyński (imię nieznane)** — por. (Znaleziono legitymację urzędniczą i krzyżyk).
 1891. **Wierze..... Bronisław Krystyn** — ppor. (Znaleziono: paszport zagran.).
 1892. **Pisarski Stanisław** — por. rez. (Znaleziono: ks. st. służby ofic., fotografie i świad. szcep. w Kozielsku Nr. 1441).
 1893. **Pruski Marjan** — ppor. (Znaleziono ks.-st. służby ofic. i świad. szcep. w Kozielsku Nr. 3451).
 1894. **Nierozpoznany oficer.** (Znaleziono zaświadczenie Urzędu Kontroli Skarbowej w Okr. Urz. Skarbowym Akeyz i Monopoli Pastw. — nieczytelne, oraz świad. szcep. w Kozielsku 2056).
 1895. **Bakoń Juljan** — oficer rezerwy. (Znaleziono: ks. stanu ofic. oraz kartkę pocztową od Michała Bakonia w Sanoku, ul. Kościuszki 5).
 1896. **Belliński Zygmunt** — ofic. rez. (Znaleziono: kartkę pocztową i świadectwo szcepienia w Kozielsku).

1897. **Wanatowicz Bolesław** — oficer (Znaleziono: znak rozpoznawczy r. 1913).
 1898. **Nierozpoznana osoba w ubraniu cywilnym (bez dokumentów).**
 1899. **Soholewski Czesław** — kpt. (Znaleziono: 3 kartki pocztowe id Jadwigi Harland, Warszawa, ul. Niemcewicza 9, m. 13).
 1900. **Nierozpoznany oficer.**
 1901. **Nierozpoznany oficer.**
 1902. **Eggers Bolesław** — kpt. (Znaleziono: leg. urzęd., list, kartkę pocztową z nieczytelnym adresem. Helena ?, Warszawa, ul. Dobra 10/8).
 1903. **Nierozpoznany porucznik.** (Znaleziono: notatnik, krzyżyk oraz fotografie z dedykacją: „Kochanemu Genkowi, aby nie zapomniał Maleństwo, Wilno, dn. 27. 3. 1939 r.“).
 1904. **Batorek Jan** — ofic. rez. (Znaleziono: ks. st. ofic., legit. urzędniczą, 2 kartki pocztowe i list).
 1905. **Augustynowicz Mieczysław** — of. rez. sędzia. (Znaleziono: listy urzędowe i medalik).
 1906. **Bugajski Zygmunt** — ofic. rez. (Znaleziono: ks. st. ofic., list urzędowy, z którego wynika, że mieszkał przy ul. Pawiej 21 m. 3. legit. urzędnicza, kartki pocztowe, list i dyplom).
 1907. **Nierozpoznany kapitan.**
 1908. **Nierozpoznany kapitan.**

1909. **Nierozpoznany kapitan.**
 1910. **Nierozpoznany oficer.**
 1911. **Nierozpoznany kapitan.**
 1912. **Dulęba Jan Władysław** — kpt. (Znaleziono ks. st. ofic., karty wizytowe, świadectwo lekarskie i karty pocztowe).
 1913. **Mackiewicz Wacław** — ofic. rez. (Znaleziono: znak rozpoznawczy z napisem „Wilno 1906 r.“ oraz obrączkę ślubną z wyryciem: „Irena, 11. VIII. 1931 r.“).
 1914. **Skąpski Bolesław** — ofic. rez. (Znaleziono: ks. stanu ofic., 2 listy i kartę pocztową).
 1915. **Nierozpoznany kapitan.**
 1916. **Waszkiewicz Zdzisław, Andrzej** ppor. (Znaleziono. dowód osobisty, wizytówkę i fotografie).

* *

Wszelkie zapytania w sprawie oficerów, W. P., których szematki znaleziono na zbiorowym cmentarzystku w Katyniu pod Smoleńskiem, należy kierować bezpośrednio do Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża w Warszawie, ul. Smolna 17, lub do okręgowych placówek PCK w kraju. Zapytania listowne, kierowane pod adresem ekipy technicznej PCK, w Katyniu nie będą załatwiane, lecz przekazywane do Centrali PCK, w Warszawie.

Lista części ofiar Zbrodni Katyńskiej wydrukowana w „Gońcu Krakowskim” (Nr 126, 3.06.1943 rok).

Sąd Grodzki w Radomiu, sygn. 4193.

Druk ulotny upamiętniający ofiary Zbrodni Katyńskiej przygotowany przez Konfederację Polski Niepodległej.

Zbiór Gustawa Kaczorowskiego - materiały drugiego obiegu z lat osiemdziesiątych XX wieku, sygn. 107.

Druk ulotny upamiętniający ofiary Zbrodni Katyńskiej przygotowany przez Konfederację Polski Niepodległej.

Zbiór Gustawa Kaczorowskiego - materiały drugiego obiegu z lat osiemdziesiątych XX wieku, sygn. 106.

Korespondencja „Rodziny Katyńskiej” z Zofią Grochecką, 1991 r.

**Zbiór Zofii Grocheckiej nauczycielki Liceum Pedagogicznego
w Radomiu, sygn. 2.**

Warszawa 10 VII 1991r.

„RODZINA KATYŃSKA”
Sekcja poszukiwań
KOZIELSK-CZASZÓW-STAROBIELSK
ul. Baracha 2
00-913 W A R S Z A W A

LK 1620/VII/91

Szanowni Państwo !

„Rodzina Katyńska” ze smutkiem informuje, że Pan Stanisław Grochecki, syn Jana, urodzony w 1909r. jest na liście jeńców ze Starobielska pod numerem 740.

Przekazujemy list do Polskiego Czerwonego Krzyża w Warszawie żeby Pani Grochecka mogła otrzymać urzędowe potwierdzenie śmierci Męża.

Jest to bardzo ważne ponieważ ma Pani prawo do renty specjalnej po Mężu. Może Pani otrzymać rentę zamiast swojej emerytury albo 25% renty jako dodatek do emerytury. W zależności od tego, co będzie dla Pani korzystniejsze.

Ma Pani prawo do uprawnień kombatanckich, które załatwia miejscowy Związek Kombatanatów RP /dawny ZBOWiD/.

Załączam wzór pisma jakie należy wysłać do ZUS-u gdzie Pani otrzymuje emeryturę wraz z kserokopiami dokumentów.

Łączę serdeczne pozdrowienia

Maria Dormanowska
Maria Dormanowska

„RODZINA KATYŃSKA”
Sekcja poszukiwań
KOZIELSK-OSTASZKÓW-STAROGIELSK
ul. Banacha 2
00-913 W A R S Z A W A

Warszawa 4 X 1991r.

LK I739/X/91

Szanowni Państwo!

Mam nadzieję, że sprawa renty dla Pani Grocheckiej będzie załatwiona pomyślnie. Otrzyma Pani pieniądze od czerwca br. ponieważ ZUS wypłaca świadczenia trzy miesiące wstecz od daty złożenia podania. Warszawskie wdowy czekały dwa lub trzy miesiące na załatwienie rent.

Gdyby była odmowa w Pani sprawie proszę napisać do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Departament Rent i Emerytur, ul. Czerniakowska 16, 00-701 Warszawa. Jest to centrala ZUS-u gdzie przed przeszło rokiem załatwiałam przyznanie wdowom rent po zamordowanych jeńcach z Kozielska, Ostaszkowa i Starobielska.

Dziwię się, że zakwestionowano w ZUS-ie zaświadczenie z PCK ponieważ jesienią ubiegłego roku centrala ZUS-u zawiadomiła wszystkie oddziały, że należy ten dokument (mimo sformułowania: "należy przyjąć") traktować jako akt zgonu. W lipcu 1990r. PCK nie mógł wystawiać jeszcze zaświadczeń ponieważ niewielki zespół tłumaczy z "Rodziny Katyńskiej" tłumaczył wtedy ponad 15 tysięcy nazwisk jeńców wojennych. Od 17 IX 1990r. istnieje kartoteka katyńska stanowiąca podstawę zaświadczeń PCK.

Nie mogę przysłać Panu ziemi z Piatichatek pod Charkowem. Nie byłam tam - mojego Ojca zamordowano w Katyniu. Proszę w tej sprawie napisać do p. Wandy Lewickiej do naszej centrali na ul. Powązkowską 14. P. Lewicka była w Piatichatkach na pogrzebie 10 VIII br.

Na końcu małe wyjaśnienie. "Rodzina Katyńska" nie jest urzędem - nie posiadamy ani jednego etatu. Jesteśmy stowarzyszeniem skupiających ludzi różnych zawodów walczących od lat o prawdę o Katyniu i innych miejscach kaźni oraz starających się pomóc innym osobom złączonych wspólnym, strasznym losem naszych Ojców.

Łączę serdecze pozdrowienia

Marta Jorunauowicz

Korespondencja „Rodziny Katyńskiej” z Zofią Grochecką, 1991 r.

**Zbiór Zofii Grocheckiej nauczycielki Liceum Pedagogicznego
w Radomiu, sygn. 2.**

„RODZINA KATYŃSKA”
przy Parafii
Św. KAROLA BOROMEUSZA
ul. Powązkowska 14
01-797 W A R S Z A W A

Warszawa dnia 1992-01-29

Pan
Tadeusz Wolański

26-600 RADOM
ul. Kusocińskiego 30^a m 9

Szanowny Panie!

W załączeniu przesyłam szczyptę ziemi z Charkowa z grobów, gdzie zostali ekshumowani pomordowani oficerowie oraz kawałek cegły z Monastynu w Starobielsku, gdzie byli więzieni.

zał. foliowa torebka

Łączę serdeczne pozdrowienia

Sekretarz
D. Napiórkowska
/D. Napiórkowska /

Korespondencja „Rodziny Katyńskiej” przy Parafii św. Karola Boromeusza w Warszawie z Tadeuszem Wolańskim, 1992 r.

Zbiór Tadeusza Wolańskiego - nauczyciela języka rosyjskiego i muzyki, sygn. 1.

Symboliczny pogrzeb Stanisława Grocheckiego
zamordowanego w 1940r. w Starobielsku

W 1939r. Stanisław Grochecki miał 31 lat, młodą żonę i wiele życiowych planów. Gdy wybuchła wojna, trzeba było nagle wszystko porzucić i podjąć ciężar żołnierskiego obowiązku służby ojczyźnie, ale już w 1940r. podzielili tragiczny los polskich oficerów zamordowanych przez NKWD w Starobielsku. Nastąpiły długie lata milczenia, daremnych poszukiwań męża, domysłów, aż dopiero po 50 latach nadeszło potwierdzenie faktu jego śmierci jako jeńca Starobielska o numerze 740.

Żona Zofia - długoletnia nauczycielka Liceum Pedagogicznego i V Liceum Ogólnokształcącego w Radomiu - już nie doczekała symbolicznego pogrzebu męża. Zmarła w 1991r. Dnia 17 maja 1992r. urna z męczeńską ziemią została uroczystie złożona obok jej trumny w rodzinnym grobowcu w Skrzynnie. Rozdzielonych wojenną zawieruchą połączyło miejsce wiecznego spokoju, bo postarał się o to przybrany przez Panią Zofię syn, który w trudnych latach samotności wypełniał jej życiową pustkę, a w długiej chorobie zapewnił troskliwą opiekę. Organizując pogrzeb nieznanemu ojcu, spełnił nie tylko potrzebę serca jego matki, ale obowiązek moralny, jaki ciąży na każdym z nas wobec ofiar stalinowskiego totalitaryzmu. Podkreślił to w swojej homilii ks. H. Czuma, oddając cześć pomordowanym oraz wzywając do poszanowania godności i praw każdego człowieka do życia dziś. Uroczystość pogrzebowa zgromadziła liczną rzeszę przyjaciół, znajomych, zwłaszcza z kręgów radomskiego szkolnictwa, i dostarczyła wielu głębokich przeżyć.

**Informacja o symbolicznym pogrzebie Stanisława Grocheckiego,
który został zamordowany w 1940 r. w Starobielsku, 1992 r.**

**Zbiór Zofii Grocheckiej nauczycielki Liceum Pedagogicznego
w Radomiu, sygn. 2.**

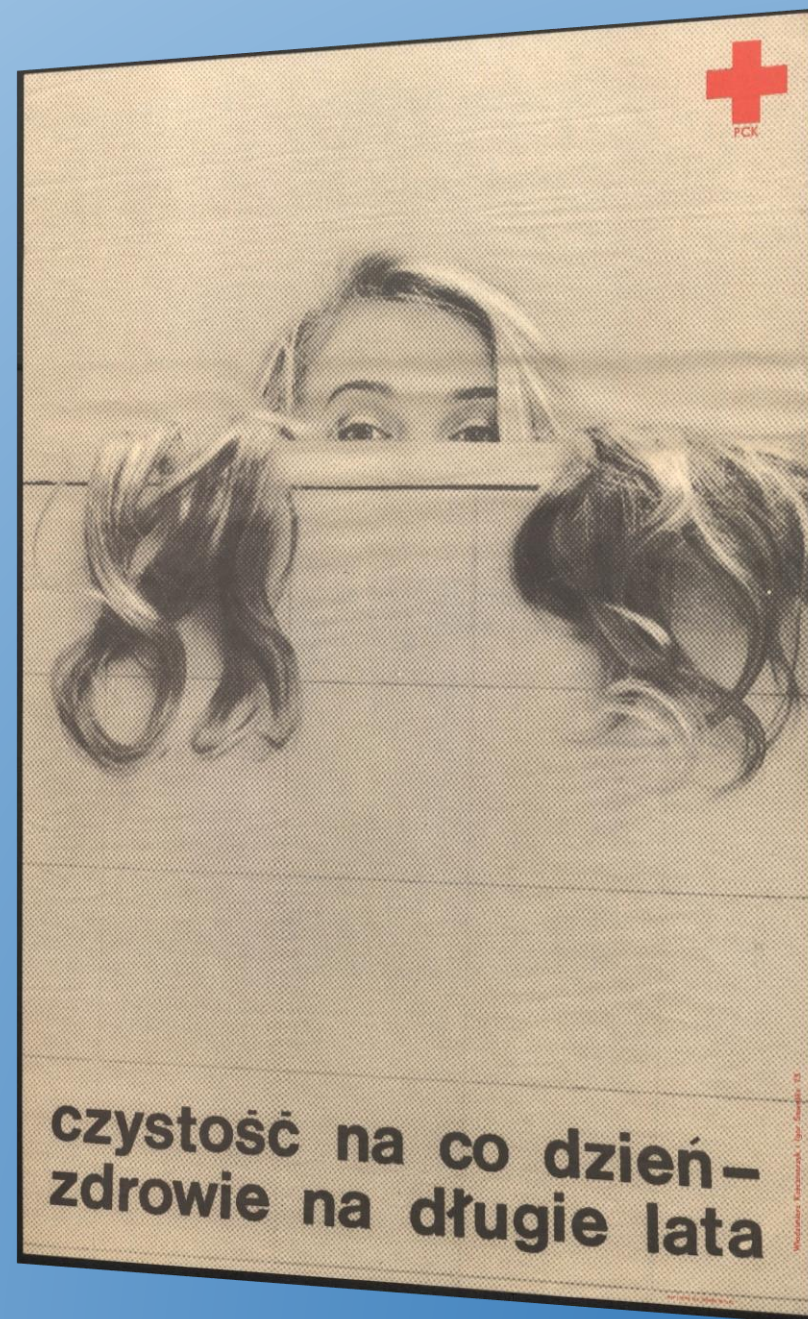
Okładka zeszytu z prozdrowotnym apelem o mycie owoców przed ich spożyciem, 1953 r.

Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych po 1945 roku, sygn. 1385.

**Plakat Polskiego Czerwonego Krzyża promujący dbałość
o higienę osobistą, lata 1973-1974 r.**

***Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych po 1945 roku,
sygn. 2813.***

Bibliografia:

**[Autor nieustalony, *Patroni roku 2025*, <https://www.senat.gov.pl/aktualnoscilista/art,16516,patroni-roku-2025.html>,
dostęp: 31.01.2025 r.](https://www.senat.gov.pl/aktualnoscilista/art,16516,patroni-roku-2025.html)**

**Uchwały Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące patronów 2025 roku
(*Monitor Polski*, 2024 rok, poz.: 732-734, 740-741, 743, 747, 878, 929, 931, 933-934).**

Wybór i opracowanie materiałów archiwalnych:

Krzysztof Głowacki

**Starszy archiwista w Oddziale II ewidencji, opracowania i zabezpieczania zasobu archiwalnego
w Archiwum Państwowym w Radomiu**